

نزول اقبال فرمود کہ بیان هجوم آورده بعد جنگ بسیار رو بہ نیرمیت نهادند سیرام خان چون صورت ادبار در این احوال خود مشاهده کرد
عذر تقصیرات و ندامت بسیار بحضور پادشاہ معروض داشت و دست عا منود کہ معتقد سے از حضور آید دست مرا گرفته باستان و الا حاضر
سازد اولامولانا عبداللہ سلطانپور سے المشورہ نمود الملک بعد آن منعم خان متعین شدند فرستادہا با انواع دلاسا و دلدہ سے
سیرام خان را آورده رو پاک در گردن انداختہ حاضر کردند و بحضور رسیدہ گریہ بسیار کرد و اکبر از روی عنایت رو پاک از گردن نشود
نودہ بیستور سابق حکم نشستن کرد و در آخر مجلس بچو شنود سے رخصت سفر ہماز داد بعد اتمام این ہمہ آیات عالی متوجہ دہلی سیرام خان
سوانہ کہ معظمہ کردید این مقدمہ در مال ششم جلس رسو داد القصدہ سیرام خان بعد قطع مسافت در شہر میٹن از مصافحات احمد آباد
مخبرات رسیدہ روز سے چند بنا بر رفع ماندگے مقام نمود مبارک خان نام سے افغان لوہانی کہ پیش در جنگ ماجھی وارہ کہ فغانا
را با سیرام خان در رفاقت ہمایون پادشاہ روی دادہ بود کشتہ شدہ نیرد موسلی خان حاکم آنجا قیام داشت بان مقام خون بد خود
قصیدہ سیرام خان بخاطر آورد اتفاقاً روز سے سیرام خان بسیر کولابی نیرگ کہ در میان آن شیمنی بود کبشتی نشستہ رفت ہنگام مرگ
چون از کشتی برآمد مہابک خان مذکور با چل افغان دیگر رسیدہ چنان نمود کہ قصیدہ ملاقات میرد وہین کہ نزدیک رسید چنان جہد ہریر
سیرام خان زد کہ از سینہ برآمد و دیگر سے شمشیر زدہ کارش تمام کرد جمعی از فقرا قالب خونے اورا کہ در جہ شہادت یافتہ بود برداشتہ
در حوالی مقبرہ شیخ نظام الدین بجاک سپردند بعد از آن استخوانش مشہد مقدس رسید شاعر سے این رباعے در تاریخ شہادت او گفتہ
رباعے سیرام بطرف کعبہ چون بست احرام بہ نرسیدہ کعبہ کار او گشت تمام بہ تاریخ وفات او بستم از عقل کہ گفتا کہ شہید شد
محمد سیرام بہ میرزا عبدالرحیم پسر سیرام خان کہ سہ سالہ بود در حضور اقدس رسیدہ موردا لطاق گشت اکبر دست نوازش بر فرق او گذاشتہ
بخطاب سبزا خانی سے خواند چون بہ سن رشد و تیز رسید و مصد ر خدمات پسندیدہ گردید بخطاب فرزند بہ خوردار خان خانان سپہ سالار
و منصب پنج بزاری کہ دوران زمان زیادہ ازان منصب و خطاب نبود سعرت برافراخت چنانچہ فتح ولایت گجرات و ٹٹنہ و دکن او
کرد بعد فوت راجہ تودرمل نظم و نسق امور وزارت اعلیٰ با و تعلق یافت و خان خانانی کہ بموزوں سے دلطافت طبع و ہمت عالی
و شجاعت فطر سے وجود ہا سے نمایان در ہندوستان شہرت دار وہین خانخانانست القصدہ چون سیرام خان از میان رفت
اکبر بنفس خود بہ انجام مہام سلطنت و جہانداری سے وقوع و قمع مخالفان و اباد سے متوجہ شد

در بیان تسخیر ولایت مالوہ

چون باز بہادری و شجاعت خان المشہور شجاع دل خان افغان کہ از امرای شیر شاہی بود در ولایت مالوہ حکومت با استقلال داشت
ازستی می و جوانی و مستلذات نفسانی و صحبت زنان و مجالست نسوان بسر برد سے و بسیار سے ازانات صاحب جمال و لبران باغیچ
دلال فراہم آورده اوقات در شہتہیات نفس گدہ ایند سے از جملہ آناروپ متی نام معشوقہ داشت کہ از آوازہ حسن نغمہ و جمال و عالم
مالا مال بود لطف بخت از شیربانو میر بخت بہ نک از خندہ پر شور میر بخت بہ بگلزار خوش از مشک دانی بہ گرفتہ آشیان ز ا
نیاست کہ کھل نرگش از سر مہ نازہ زہگان بر جگر بنا دوک اندازہ دو بعلش از تبسم در شکر زہرہ دہانش در حکم شکر آمیز بہ نیر حرج
کس پیدا کردہ کہ رویش بیند و ستید انگر و و بہ باز بہادری و نقد دل جان و محبتش خدا کردہ گرفتار و ام عشق او گشتہ بود نقش پاکے
سے نظیر و سرو کہ بزبان بند سے می بست نام خود و روپ متی را یکجا سے آور و و شبان روز با ستماع نغمہ و سرو و اوقات غریز را
ضایع مینمود و در شب ب مدام صبح و شام گذرانیدہ روز از شب نمی شناخت و اوقات حیات را بنا با لیت مصروف می ساخت لبت
بنیای دولت خود آن کت خراب کند کہ شام سے خود و صبح گاہ خواب کند چون بدستی پارسے او و پراگندگیہا سے ولایت

پس از آنکه رسید عساکر منصوره بسکر کرد که او هم خان بنا بر استیصال آن بدکال و تسخیر ولایت مالوه متعین فرمود او هم خان بعد سلسله
 مراحل در وادی شهر ساریکپور که دارالایالت او بود رسید باز بهادر که بغلت و بدستی زندگیا بسا در وقتی مطلع گردید که جیوش فیروز می شهر او را
 محاصره کرد بناچار صفوف آراسته آماده پیکار گردید و باندک در دو روز راه فرار کرد. هم خان بعد بر میت او شهر در آمده بغیر او هم آورد
 خزان و دقان گرم گوید مخصوص در بهم رسانیدن زمان سرانیده در قاصه گرم تر لشت بعد ضبط نقد و جنس و بدست آوردن اکثر زنا
 گسان را بجست و جوی روپ متی بر گماشت چون باز بهادر در درنگام انہزام کسان خود را برای قتل زنا سائے مجبور بود بر سم بند و ستان
 که در پایان حوادث در عورات را به تیغ بید رنج گندرانند و آن را جوهر سے نامند فرستاده بود و تن شگین دکان دیو ترا در اکثر سرتی سکر
 را از هم گذرانیده خون بکینا بان چند را سجاک رخیه بود و دوفوت بقتل روپ متی رسیده ظلمت باک زخمی چند با او هم زده هنوز کارشش
 تمام نکرده بودند که لشکر منصور در رسید و آنها را آن قدر فرصت نشد که کار روپ متی با تمام رسانند او را هم پیش او هم خان حاضر آوردند
 آن پخته کار التماس نمود که زخمهای کاری دارم بالفصل مراد خانه شخصی نگاه دارند بعد به شدن خدمت حاضر متی او هم شد او هم خان او را
 در خانه شیخ عمر نام در ویستے که به تقوسے دران دیار مشهور بود گذاشت روپ متی در عورات درویش بسر برده معالجه خود نمود تا آن
 به شد لیکن زخم فراق باز بهادر که در دلش بود بهی شد مصرع زخم سحران نشود به زما و ای حکیم او هم خان از فایت شوق
 پیوسته خبر او سے گرفت چون روپ متی صحت یافته غسل نمود و بجای عذر سے مانند التماس مشک و غیره کاغذ و دیگر خوشبو بیاسے
 نمود تا او را آراسته و تحطیر کرده خدمت نشاند او هم خان که فرقیته او بود دفع الفور یا خوش بو بیاسے مطلوبه کاغذ را هم چون خواسته بود
 فرستاد او در اد حق عشق باز بهادر یک کف دست کاغذ خورده چادر بر سر کشیده چنان خوابید که دیگر بیدار نگردید ایات
 زن ز آتش عشق بیش میزد و خاشاک ضعیف پیش میزد و خوش آنکه بر او عشق جان داد و عشق است که جان با و توان داد

ذکر احوال سلاطین مالوه

بر سر صدان اخبار پوشیده مانند که بلاد مالوه ملکیت وسیع و ولایتیست فراخ و آباد همه وقت حکام ذی شان دران دیار بوده اند
 در اجهای کبار و رایان نامدار نقل را چه بکر ماجیت و راجه بھوج و امثال خولک که تا حال حکایات عجیبه و اوصاف حمیده آنها بر زبان
 عالمیان جاریست محکومت آن ولایت نام و نشان بشایان گذشته اند و از زمان سلطان محمود غزنوی ملو را سلام دران دیار باشد
 از سلاطین دلی سلطان غیاث الدین بلبن بران استیلا یافته از ان زمان در تصرف سلاطین دلی در آمده چون سلطان محمد شاه بن
 سلطان فیروز شاه جمعه را که در ایام او بارش رفاقت و همراهی کرده بودند بعد جلوس بر او رنگ جانبنانی رعایت کرده چار کس اچار
 ولایت داد و آن چار کس سلطنت رسیدند اعظم ہایون ظفر خان بگجرات و خضر خان بلتان و دیبال پور و خواجہ سہر و خواجہ جهان که خطا
 سلطان اشرف یافته بود و چون پور و دلاور خان مالوه از ابتدای سنہ ہفتصد و نود و شش ہجری سے دلاور خان ب حکومت مالوه قیام داشت
 چون سلطان محمد شاه رحلت نمود و در ہندوستان حرج و مرج روی داده ہر یکے انرا مر ا بھرتا حیت لوای حکومت بر او فرستاد دلاور خان
 نیز از والی دلی انخلاف ورزیدہ بطریق سلاطین ملک داری خود نمود مدت حکومت او نسبت پنج سال سلطان ہوشنگ بن دلاور خان
 بنیز در سال سلطان محمود بن سلطان ہوشنگ یکسال و چند ماہ سلطان محمود خلجی امیر الامرا سلطان ہوشنگ شاہ بود و خواجہ
 او در جبالہ کجاح سلطان محمود سلطان را از سلسلہ بر بردانیدہ بر مسند حکومت تکیں یافت و تمام ولایت بوند سے دماڑ و اتر پور شہر
 برگرفت ایام حکومت او سے و دو سال سلطان غیاث الدین بن سلطان محمود خلجی سے سال سلطان ناصر الدین بن سلطان
 غیاث الدین چار سال و چہار ماہ و نسنہ روز سلطان محمود بن سلطان ناصر الدین است و دو سال و دو ماہ سلطان بہادر شاہ

پادشاه گجرات سلطان محمود در معرکه کشته ولایت مالوہ تصرف خود در آورد و ایام حکومت او شش سال بمقادیر شاه از امر اسے کیا
 سلاطین آن دیار بود و بعد فوت سلطان بہادر شاہ چون ولایت مالوہ فرمانروائی نداشت غالب آمدہ سکہ و خطبہ بنام خود کرد در زمانیکہ
 نصیر الدین محمد ہمایون پادشاہ بطرف مالوہ نرفتہ فرمود شیر شاہ در آن ایام کہ آغاز خروج او بود بہ ملوکادشاہ نوشت کہ بطرف اگر
 حلقہ اندازد و مہر بر سر نامہ نمود او نیز جواب آن را نوشتہ مہر بر سر او چاہد و شیر شاہ بدیعت بر آشفٹ و بعد استیلا بر سلطنت بہناز
 او برخاست تا پادشاہ تاب مقاومت نیاورد و ملاقات کرد عرض مالوہ ولایت لکنوتے با و مقرر گشت روزی از منزل خود سوار شدہ
 بلاقات میرفت جمعی از مغل کہ در معارک بہت کسان شیر شاہ اسیر شدہ بودند تہ تعجب گو ایار بیلیدار سے کہ دند پادشاہ ترسید
 کہ مبادا شیر شاہ یا من ہمچین سلوک کند ازین ہراس کہ نجات بدر رفت ایام حکومت او شش سال و پنج ماہ شجاعت خان عرف شجاع خان
 افغان نائب شیر شاہ دوازده سال و یک ماہ باز بہا و عرف بازید خان بن شجاعت خان دو سال و دو ماہ و بہت وسہ روز از ابتدا
 سنہ ہفتصد و نود و شش لغایت سنہ ہفتصد و نہت ہجرت ہمت بھری مدت یک صد و ہفتاد و یک سال حکومت ولایت مالوہ از جمعیت
 سلاطین و ہلی بیرون ماند اما درین مدت اکثر اشخاص غالب زمان اصالت و بر سر خد بعض اصحاب و کالہ در آن ولایت حکومت
 کردند چون ادہم خان کامیاب فتح و فیروز گشت و خزان فراوان با چنین ولایت وسیع بہت اوقات و مغرور گشتہ سرازطاعت
 پادشاہی بر تافت و آنچه از نقد و جنس و قیل خانہ و توپخانہ و زرنہامی باز بہا در بہت آورد و ہمہ را متصرف گشتہ از انجملہ چیزے بدرگاہ
 والا ارسال نداشت و حق نعمت پروردگے را بطاق نسبان نہادہ راہ پیاسے یعنی در انحراف گردید لاجرم پادشاہ خود متوجہ مالوہ شد
 و نزدیک قلعہ کاگون کہ تا آن زمان مفتوح نشدہ بود رسیدہ در طرفہ بعین آن قلعہ را بشیخہ در آورد و متوجہ پیشتر گردید ادہم خان
 کہ از نہت موکب والا بے خبر بقصد تخیر قلعہ مذکور از شہر سازنگ پور برآمدہ بود ناگمان طلوعہ آیات اکبرے بنظرش درآمد و عجاہ تہنا
 پیشتر رفتہ از اسپ فرود آمد و شرف پامی بوس مشرف گشت اکبر در سازنگ پور نزول اقبال فرمودہ شب در منزل ادہم خان بسر برد او
 لوازم پیشکش و نیاز تقدیم رسانید روزی چند در انجا اقامت روید و بعد جمعیت خاطر از نظم و نسق آن ولایت یاد ہم خان را بدستور سابق
 بحال داشتہ معاودت بہ مستقر الخلافہ اگر فرمود بعد چند بسے عبد اللہ خان حکومت لکن ولایت متعین گردید و ادہم خان در حضور
 رسید چون مست بادہ دولت و جوانی و مدہوش سے نادانی بود و زور سے در محل دیوان عام پادشاہی با شمس الدین محمد خان کنگہ
 گفتگو کردہ اورا قتل رسانید و بقصد پادشاہ ملازم حرم ہراگردید پادشاہ در استراحت بود از شور و غوغا بیدار گشتہ بیرون سے آمد و
 ادہم خان رو برو شد تیغ بر ہنہ خون آلودہ در دست داشت اکبر از فرس در یافتہ بانگ بر زد و گفت ای بچہ لاوہ آنکہ مارا چرا کشتے
 و چنان مستی بر سرش زد کہ او بے ہوش افتاد حاضران بموجب حکم آن سبے باک را بستہ از کنگرہ قلعہ نیز بر انداختند او در دم قتل گشت

در بیان تخیر ولایت کہکراں

این ولایت ماہین دریا کند و بہت واقعت مرزبانان آنجا از ہماجماعہ بطور خود بودہ گاہ سے اطاعت فرمانروایان دہلی کرد
 بودند و بعضی از سیر نوشتہ اند کہ آن ولایت از قدیم داخل کشمیر بود سلطان محمود غزنو سے تخیر در آوردہ یکی از امر احوالیش کہ
 از نژاد گیان گھر نام داشت سپرد از ان زمان نسل او یکمہ ان معروف و ہران ملک قابض بودہ حکومت با استقلال میکردند
 شیر شاہ و اسلام شاہ مدتے بہ تخیر آن ولایت کوشیدند و قلعہ بہتاس نام بزر حد احدث کردند تا جماعہ گھر ان عاجز شدہ
 سطح شوند اصلا کار سے از پیش نرفت و مصالحہ در میان آمد سلطان سازنگ حاکم آنجا مع سپر خود کمال خان بارادہ ملاقات
 پیش اسلام شاہ آمد او سرور او شکر کردہ تعلقہ گو البار فرستاد سلطان آدم بہا و سلطان سازنگ بر مسند حکومت نشست و

جنگ با سمرقند نمود و نیز در شجاعت ولایت خود کجا داشت و اسلام شاه بی نیل مقصود برگشت نوبت به اسلام شاه فرمان داد که زندان خانه گوالیار را کلاواک کرده و از باروت اینچاشته آتش زند فرمان پذیران حسب الامر عمل آوردند سلطان سازنگ با قاسم زندانیان در آتشن باروت پریده بعالم منبسی شقاقت و بفظالتی کمال خان پسر سلطان سازنگ در گوشه زندان خانه از چنان بلائی بے زینهار سلامت ماند بعد انقطاع رشته دولت افغانان کمال خان از قلعه گوالیار خلاص یافت شامل ملازمان درگاه اکبر گردید در جنگ هم چون دیگر مجار پات ترمودات نمایان کرده مورد الطاف پادشاهی گشت چون پادشاه را بحال خود متوجه یافت استقامت ولایت موروسه خویش نمود فرمان والا نیام سلطان آدم صا و برگشت که چون او در دستگیر کردن کامران میرزا محصور بمالیون پادشاه حبت آرامگاه نیکو خدیجهتھا بطور رسانیده و دم الطاعت این خاندان نیز ندنا برین از روسے تفصیل و کرم نصف ولایت بر و مسلم داشته شد باید که نصف ولایت بعمده کمال خان که نیز وارث آن ملک است و خدمات شالیسته بجا آورد و واگذار و سلطان آدم بمقتضای برگشتگی نجات سراز حکم بر تافه بموجب فرمان عالی شان عمل بنیاد دلدن امیر محمد خان برادر کلان آنکه خان و دیگر امرائین پنجاب بهستصال سلطان آدم و ابانت کمال خان مامور شدند سلطان آدم قدم جرات از اندازة خود بیرون نماند تا مقصد هیلان این طرف آب بخت رسیده بعساکر پادشاه جنگ کرده منظم گشت امیر محمد خان متعاقب او رفت و تمام آن ولایت را بضبط خود در آورده داخل ممالک محروسه نمود اکبر از روی عنایت تمام آن ملک بکمال خان مرحمت فرمود و سلطان آدم اخراج یافت

در بیان رسیدن زخم تیر با کبیر پادشاه

روز پادشاه زیارت روضه شاه نظام الدین معروف باولیاتش رفت برده هنگام مراجعت چون بچوک رسید یکی از خون گرفتار در کین گاه بوده تیر سے لبوسے او انداخت و برکت راست رسیده قریب یک وجب فرو نشست غریب از نهاد حاضران برخاست آن سبب باک را دستگیر کرده خانه آوردند مردم در پی تعجب شدند حکم شد که تفتیش نکنند مباد این بیچاره مردم اناحق در بلا اندازد هجان از لوث هستی او زد و پاک سازند بموجب فرمان همان دم او را بقتل رسانیدند و کبیر با وجود چنین زخم منکر همان خود تملیح قرار است و ار بدو خانه آمده بمعالجه پرداخت و در عرض هفت روز زخم اندمال یافت بعد از آن ظاهر گشت که آن کس قلیق نام غلام شرف الدین حسین میرزا بود و تیر با کبیر برای آن زد که میرزا سے مذکور او را از عداوت بقصد پادشاه فرستاده بود

در بیان گشته شدن شاه ابوالمعالی

او در زمان همایون پادشاه بوسیله جمال ظاہر سے از مقربان درگاه شده بود و خود را از فرزندان پادشاه شمرد اگر چه حسن صورت داشت انا بدخوب بدسیر بود و طبیعت جیف باشد که نکور و سبک بود و زنگ آن گل بپوار زد که در او بود و وقتیکه در خطه کلانوز سرر جابانی بود اکبر پادشاه زیب و زینت یافت جمیع امرادر مجمع جشن حاضر شدند ابوالمعالی بعضی سخنان دور از کار سربازان آورده از آمدن حضور غدر با چست بیام خان خانان بهر صورت او را لاسا داده طلب داشت و در همان آنجمن بموجب حکم محبوس گشته بلاهت رفت از غفلت کوتوال قلعه از لاهور گریخته بعد مدت باز دستگیر گردید و در قلعه بیان زندان سے بود زمانیکه بیام خان روگردان شده در آن نواسه رسید او را با زندانیان دیگر سردار او بکمرفته بعد چند سال باز بند وستان آمده گردشش برانگیزت چون کار سے پیش بردن نتوانست در کابل رفت باه چو یک حکم والدہ محمد حکیم میرزا را الضیون و فسانه لطرف خود کشید و دختر او را که همیشہ بزر بود در غده کلاخ خود در آورده در کابل مدار علیہ جمیع کار گشت و مردم را بخود گردیده وقت قابو بگمرا بقتل رسانید و دم استعمال زده بمرو لیا ام اکتر امرا سے بگمرا بنهان خانه عدم فرستاد میرزا سلیمان حاکم بدخشان بر حقیقت حال واقف شده بروفق استدعای محمد حکیم میرزا

ذکر تخییر ولایت کرکه و تعمیر قلعه اکبر آباد

بر کابل لشکر کشید ازین طرف شاه ابوالمعالی فرج...
شدند بجه حکیم میرزا که از ولایت تنگ بود در عین...
شده رونق آرد نهاد و بدخشیان تعاقب کرده در موضع چارچکاران رسیده...
کابل یا میرزا خود جاگیر داده صبیبه رضیه خود را در جلاله محمد حکیم میرزا آورده معاودت به بدخشان نمود شاه ابوالمعالی راز خجسته کرده...
نیز میرزا فرستاد از آنجا که ادحق نعمت فراموش کرده مهندس را مورثا شایسته شده بود میرزا اورا بقصاص خون و... و بدخلق کشید...
بلیت نه برگزشت نیندم در غیر خویش * که بد مرد اینکی آید به پیش *

در بیان تخییر ولایت کرکه آنرا کوندواله گویند

قبل ازین بچکیس از خاقین اسلام بران دست نیافتد و سم خویول سلاطین سلیمان دران دیار نرسیده در نیولا چون راجه ولیپ عالم آنجا قوت...
شد بر نراین اسپر خجباله او قائم مقام گردید رانی در گادنی والدۀ او بسبب خرد سالگی سپر حکومت آن ولایت سے کرد آن عورت در عیانت...
و فرست یکتا بود هنگام کارزار مردانه و ارکان نام بطور ساندس و در شکار گاه شیر اریخاک هلاک انداختی و بارعام داده امور حکومت...
را باین مردان عالی فطرت صورت انجام داد و در لوازم ملکدار سے و مراسم سردار سے تدابیر صائبه بجاء آورد سے چون حقیقت...
آن ولایت بعرض اکبر رسید صفحان و عبد الحمید وزیر خان برادرش از اولاد شیخ زین الدین خوانی که امیر تیمور با او عقدا تمام داشت...
بخییر آن ملک تعیین شدند آنها در آنجا رسیده صفوف مصفا آراستند رانی در گادنی سلاح گشته فیل سوار در معرکه آمد و جنگ مردان...
نموده از دست خود تیر و تفنگ زد و بسیار سے راکشت و کار با سے نمایان بطور رسانید بالاخر صفحان غالب آمد و فیر و زندگ کردید...
و لشکریان رانی اکثر سے کشته و خست شدند و بقیه السیف بیابان گردنبریت گشتند رانی احوال خویش بدین منوال دیده بر ناردار سے...
که بر فیل او بجایه فیلبان شسته بود گفت که از خجرا ابار کار تمام کن او جواب داد که از من بر مخدوم خود جرات نمی تواند شد آن...
عورت که بهمت مردانه داشت بر زبان آورد که مردن به نیکیان سے به از نریستن بجاست این را بگفت و بدست خود خجیر بران کار خود تمام...
ساخت و آن ولایت بشیخیه بهمت صفحان و وزیر خان بنه خجرا گشت صد و یک معدوق اثر سے طلا سوار از سفید و تفره آلات و طلا آلات...
و اقسام بسیار کل و تمایل در اقسام طلا و دیگر انواع اجناس بیرون از حد شمار و قیاس سوار فیل ناسے لضبط در آمد آصف خان هم پرا...
تبصرن خود در آورده چیز سے از آن جمله بدگناه اکبر فرستاد و از طرف یافتن چنین ملک وسیع و بدست آمدن اینقدر دولت مغرور گشته...
بغیر و زید آخر کار چار و ناچار به رگه و الوار رسیده در مهم حیثیور و دیگر مهمات مصدر خدمات شایسته گشت و آن ولایت تبصرن...
اولیای دولت در آمد *

در بیان تعمیر قلعه اکبر آباد

در سال دهم جلوس و الام مطابق سنه هفصد و هفتاد و سه هجر سے آس نهاده آمد هر روز چهار هزار ستاد کار از سنگ تراش...
و سمار و آهنگر و نجار و مزدوران بکار پرداخته بعرض...
تا سه کنگره از سنگ تراشیده بنا نهاده اند همچنین بنایان... بدست و غار اثر ایشان قوسے خجرا سنگران و نجاران عمارت و دکشا...
و منازل فتح افراد و دو تخانه و الا بترتیب بر آراستند نقاشان جادو کار و مع دوران سحر طراز در تصویر گلها و غیره تمایل بر بنیا...
نموده گویا نگارخانه چین و گلزار بهشت آئین بر سر کار آورد و در عرض... شت سال قلعه متین و شهر سے عظیم صورت نمایش یافته...
با کبر آباد و موسوم گردید این شهر در وسط ممالک محروسه هندو اقصی و آب و هوا سے او خوش و سیر در یاد دلکش *

در بیان قتل علی قلی خان بهادر خان

در زمانیکه عفران پناه بهایون پادشاه از عراق مساوت فرمود از جمله لشکرهای عراق که ... به کمک امداد متعین فرموده حیدر سلطان ...
 هر دو سپه فرود علی قلیخان بهادر خان نیز بود حیدر سلطان بعد فتح قندهار در وقت نهمیت بهایون از کامران میرزا در شنای راه است قیامت علی قلی خان ...
 ران در بهکای بهایون بوده صد خدات پندیده مذکور است خانی قندهار در وقت نهمیت بهایون از کامران میرزا در شنای راه است قیامت علی قلی خان ...
 شدند علی قلیخان بهادر خان زیانی سرفراز سیاحت و سرکار سنبل سجاگیر او مقرر گشت با قنباست شجاعتی که داشت بزور ...
 شمشیر از سنبل تا اوده تصرف خود آورد و بهادر خان برادرش نیز خدمات شایسته نجا آورده و کیل سلطنته و مدار الممالک گردید ...
 خانزمان بمصاحبت سلفه طبعان و غرور شجاعت سرفراز اطاعت پادشاهی بر تافت و آنار بغه و نافعانه از دوبروز نموده بعضی امور که خلا ...
 برضی پادشاه بوده بطور میر رسید از جمله آنکه شایم بیگ نام ساریان پسر که حسن صورت داشت و در سلک قوچیان بهایون پادشاه ...
 مسلک بود خانزمان با او تعلق خاطر بهم رسانیده بعد حلت بهایون او را بلا مینت و مدار البومی خود کشید و شفتگی بسیار ظاهر ساخته ...
 کار بجائی رسانید که پیش او کوشش کرده پادشاه هم می گفت چون این معنی بعضی اکبر رسید فرمانی متعین نصح بسیار نوشته حکم فرمود ...
 که ساریان پسر را بدرگاه والا نفرستد آن مست غرور متبینه گشته آثار بدستیا زیاد تر ظاهر ساخت و مزاج پادشاه انحراف بسیار از او ...
 بهرسانید بعد بمبالغه بسیار ساریان پسر مذکور را بطا سرفراز پیش خود راند چون خانزمان آرام جان نام لوله در حرم خود داشت و باشد ...
 شایم بیگ آن زن کاسه را با و بخشیده مدتی زیر ران شایم بیگ بود او نیز آن زن را عبدالرحمن نامی که از مخلصان بود ...
 با لوله مذکور تعلق خاطر دهشت بخشید در نیوا که شایم بیگ از خان زمان بطا سرفراز پیش عبدالرحمن مذکور در برگنه سرفراز سجاگیر ...
 بود آمده روزگار می گذرانید روزی در حالت مستی از عبدالرحمن طلب لوله مسطور نمود او معذرت در میان آورد شایم بیگ ...
 منبعت و تقدس پیش آمده عبدالرحمن با مفید ساخت لوله از خانه او برد آورده متصرف گشت برادران عبدالرحمن رسیده مقتضای ...
 حسیت خنک کرده شایم بیگ را بقتل رسانیدند این خبر خانزمان رسیده موجب آشفتگی خاطرش گشت چون بقوت شجاعت سرفراز ...
 افغانه غالب آمده تا ولایت او در تصرف داشت و مبارز خان پسر سلطان محمد عدس را که افغانه او را شایر شاه خطاب کرده ...
 سوشوریش برداشته بود و نیز شکست داده فیروز مندگشته بود زیاد تر مغرور گشته قتل شایم بیگ را با اشاره پادشاه تصور ...
 بغه و زید و صرافه سرفراز اطاعت بر تافت و بهادر خان برادرش نیز رفته با و ملحق شد و این هر دو برادر مصدر شورش گردیده ...
 باعث اختلال ممالک محروسه گشتند پادشاه چند مرتبه بنفس خویش بر سر آنها رفت و جنگ با در میان آمد اما بواسطت امرای ...
 بزرگ تقصیرات آنها معاف می گشت چون قدر عنایت مذکور با وجود عفو جرائم متواتره مصدر حرکات ناشایسته شدند بهادر ...
 اکبر باستیال آن بدتالان جازم گشته از کبر آباد بیچاره فرمود و چند روز و شب قطع راه نموده در جاسه برگنه سکر و زنا گمان ...
 بر سر مخالفان رسید و محاربه سخت روداد آن سردور در دل بر مرگ نهد خنک ستمانه که در ذران وقت اگر چه بگلی بانصد سوار ...
 و چندین قبیل در ظل رایت اکبر بود اما سرفرازان لشکر نائید الهی همراهِ داشت تقضارادین خنک اسپ بهادر خان چراغ با گشت ...
 داو از خانه زین بر زمین افتاد و بهادران لشکر منشور رسیده او را دستگیر کردند و دست بر گردنش بسته بحضور آوردند اکبر پرسید اسی ...
 بهادر در حق تو از ما چه بد واقع شده که مصدر این همه فتنه و فساد شده است او بیچ جواب نداد اجد بمبالغه بسیار بر زانش رفت انچه گفته ...
 علی کل حال درین اثنا شایر خان بموجب حکم والا او را از بار سربکد و شنی گردانید پس از ساعتی یکی از همایان خانزمان را گرفته ...
 آوردند او ظاهر کرد که قبیل بیک دندان سکر کار پادشاه است خانزمان را کشته و او در معرکه افتاد و رهت محکم شد که هر کس سر برانسته

حرام مکان بیار و حجاب منقول یک اشرفی و سہ سر شہد و ستانی بکرو پیہ انعام یا بد مردم سر پاسے لشکر بان مخالف را بریدے اور دے
 و اشرفی و روپیہ سے یافتند تا آنکہ سرخان زمان آوردند اکبر از پشت زمین بر زمین آمدہ جبہ نیاز را بوجرات شکر سے نیاز بر زمین سائید
 و سران ہر دو تک حرام را بجانب اکبر آباد فریتا و از ابتدای سال منوم جلوس لغایت سال یازدہم ظلہا ازین ہر دو برادر در ملک
 محروسہ بود و ہر با دسے سال دواز دہم فتنہ و آشوب آنها فروشت لفظ م ع صاحب نمک تہ کردن و بشکنند شخص را
 سر و گردن و باقی نعمت باز برون آئی و اگر سپہرے کے سرنگون آئی و

ذکر در بیان شورش میرزایان و تادیب و تخریب آنها و تسخیر ولایت گجرات

ابراہیم حسین میرزا و محمد حسین میرزا و مسعود حسین میرزا و ماقبل حسین میرزا پسران محمد سلطان میرزا کہ سلسلہ او ایضا حقیق
 امیر تمپور گورگان میر سید یقینا سے بطینتی و سفلی خوئے مصدر شورش شہادت شدند و بخانزمان و بہادر خان بکدل بود
 در مالک محروسہ خلل سے انداختند و محمد سلطان پدر آنها کہ پیرے کہن سال بود در پرگنہ اعظم پور سہ کار سنہیل جاگیر خود می گذراند
 درینو لاکہ خانزمان و بہادر خان میکانات کردار خود رسیدند میرزایان فتنہ و فساد بر ذمہ خود گرفتہ ہنگامہ پر داز سے را بجد
 گرفتند چون رایات عالیات سمیت پنجاب نہضت فرمود از سنہیل برآمدہ دست تباخت و تاراج کشا و مذ و بعضی از جاگیر داران
 راکشتہ مال متاع آنها مع جاگیر متصرف شدند و در دہلی رسیدہ قلعہ را محاصرہ نمودند و باعث آزار و اضرار خلایق و شورش
 عظیم گردیدند اکبر با متلع این سانحہ از پنجاب سمیت دہلی برگشت میرزایان از خبر نہضت موکب مالی دست از محاصرہ دہلی
 برداشتہ بطرف مالوہ رفتند و آن ولایت را از محمد قلعہ برلاس کنیکے از امر آقا و شاہی بود گرفتہ تا ہندیہ متصرف خود آوردند
 بعد نزول رایات اقبال در دہلی جنو و منصورہ بہ تیتصال میرزایان بد مال متعین گردید در ان زمان سلطان محمود در گجرات
 فوت شدہ بود و چنگیز خان غلام سلطان محمود در ان ولایت علم ریاست بر سے افراشت میرزایان تاب مقاومت عساکر
 پادشاہی نپا و نند و بودن خود در ولایت مالوہ از چیز تابت و توان خود بیرون دانستہ چنگیز خان پناہ بردند از آنجا کہ اعتماد
 گیرانے کہ او ہم از امر اسے سلطان محمود بود و بر سر احمد آباد با چنگیز خان محاربه داشت چنگیز خان رسیدن میرزایان غنیمت
 دانستہ بھروج جاگیر ایشان مقرر کرد و چون جبلت خوش نداشتند آنجا نیز محبت دز گرفت و با چنگیز خان ہم چنگیدہ بطرف
 خاندیس رفتند و از آنجا باز مالوہ آمدند بعد از آنکہ جہاز خان حبشی چنگیز خان راکشت و در ولایت گجرات خللی روسے و امیرزایان
 از مالوہ باز سمیت گجرات رفتہ قلعہ چانپانیر و سورت بے جنگ گرفتند پس از ان قلعہ بھروج را متصرف شدہ قوت و کمکت
 بہر سائیدند چون این مقدمہ بعرض اکبر رسید تسخیر ولایت گجرات و تادیب میرزایان در خاطر خود مصمم نمودہ بدولت و اقبال
 متوجہ آن سمت شد بعد رسیدن در حواسے گجرات سلطان مظفر عرف نمنو والی آن ولایت را کہ از اولاد سلطان بہادر
 غفل خرد سال بود و بسبب نمود امر خود و خلل انداز سے میرزایان سر اسیمہ می گشت و شکر کردہ آوردند اکبر اورا در قید
 نگاہ داشت اور بعد چند گاہ قابو یافتہ گریخت اعتماد خان خواجہ سرا کہ مار علیہ آن ولایت بود و دیگر امر اسے آن دیار
 آمدہ ملازمت کردند و گجرات بے جنگ سحر گردید احمد آباد کہ مصر جامعیت بفرورود اکبر رونق تازه یافت میرزا غریز کلکتہ
 ولد خان اعظم شمس الدین محمد آنکہ را بخطاب خان اعظم کہ مورسے او بود سرا فر از فرمودہ بصوبہ دہلی گجرات بھرز
 کرد و بعد انتقام مہام آنجا دوزید و کھنایت سے کروہی احمد آباد تشریف بردہ میرزایان شورش نمود و در آنجا معاودت فرمودہ
 بہ تیتصال میرزایان متوجہ شد و در قصبہ سرنال بنفس نفس خود با میرزایان جنگ عظیم نمود و آن فتنہ کیشان تاب سلطوت

پادشاہی نیاوردہ منہم شدند و بریکے بطرف روانہ شد کہ بعد فتح سمیت سورت نصبت نمود در نیوقت راجہ علیخان برادر محمد
حاکم خاندیس ملازمت نموده مصدر خدمات و مور و غنایات گشت در حوالی سورت روزے از شجاعت و مردانگی راجہ پوتان سخن
در میان آمد کہ جان در پیش این کردہ قدرے و قیمتی نداد و چنانچہ بعضی راجہ پوتان نیزہ را کہ بر طرف سنان داشتہ باشد
بدست یکی میدهند کہ حکم گرفته بایستد و کس ازین جماعہ کہ ہم پیکر پیکر باشند از سرب و سوار آمدہ نوکما سے سنان برسینہ خود گرفتہ
وزور کردہ بر روی ہم نے روند و سنانا از پشت ہر دو کس بیرون میروند با مصوبت با ہمدگر او نختہ تلا شہا سے نمایند کہ کس
بجور استعانت از سنانی الفوری سیف خود را علم کردہ قبضہ بدیوار نہادہ نوک تیغ برسینہ خود داشت و گفت ما خود ہمہ سرتاریم
کہ بیروش راجہ پوتان بہ عمل آوریم بر نوک ہمیں سیف زور کردہ حمله بردیوار سے کنیم حاضران غریب حالتی عامض گشت و کسے
مجال دم زدن بنور راجہ مان سنندک از روی اخلاص جلال کے نمودہ چنان دستی بر شمشیر زد کہ از دست اکبر بر زمین افتاد
قدرے مابین انگشت نرو سبایہ پادشاہ مجروح شد اکبر از روی خشم راجہ مان سنگ را بر زمین انداختہ برسینہ اش نشست
مظفر سلطان کتاخانہ دست مجروح را تا تاب راجہ اخلاص گردانید و درین کشاکش زخم زیادے پذیرفت اما در اندک ایام
بجالیجات جراحان اندمال یافت بعد فتح قلعہ سورت و جمعیت خاطر از سر انجام امور آن نواسم در احمد آباد نزول اقبال
اتفاق افتاد آب و ہوا سے آن شہر برضرا ج اکبر ناگوار آمد فرمود در حیرت کہ با سنے این شہر را کہ ام لطافت و خوبی ہوں محفوظ
گشتہ کہ در چندین سہ زمین بے فیض بدہمہ چیز شہر سے با این عظمت اساس تھا و بعد از و دیگران راجہ فائدہ نہ نظر آمد کہ عمر گرانہ
دین خاکدان گذرانیدہ اند ہوا لیس با جمع لمبا لعی مخالفت الیس ہر ذائقہ ناگوار زمینش مہر یگستان کہ آب گرد و غبار سجده
کہ در شدت باد نوزیکان سپہ گران تو اند وید رود خانہ متصل شہر غیر از ایام بارش ہمہ اوقات خشک چاہما اکثر شور و تلخ تھا
سواد شہر آب بون گا ذران ووخ آب می نماید مردم صاحب بصاعت درتہ خانہا سے خود برکہ تیار نمودہ تمام عمارات را از چو نہ
و کچھ مصفا ساختہ چنان تعبیه سے کنند کہ آب باران پاک و صاف از تمام مواضع دران برکہ میرسد و تمام سال از ان برکہ آب
بچو نہ مضرت آسے کہ ہرگز بچو نہ خورہ و مدفع بنجارتہ استہ باشد ظاہر است در فاسے شہر سجاسے سبزہ و ریاحین تمام صحر
تو بمغارت ہوائی کہ بر صحرا سے زقوم و زیدہ بیدان انسان رسد و از ان استنشاق نماید فائدہ اش معلوم کہ چلو نہ بہت گویا
قلعہ و زرنے بہت کہ بر روی زمین آوردہ اند عجیب آنکہ با این حال تمام آن مرز بوم از شدت حسن گویا جنبتی بہت حور آشیان
و اباسے آن دیار ہمہ دو لقمند و خندہ اطوار خوش محاش از اندیشہ افلاس و غلگستی برکنار اقصیہ ہنگامیکہ اکبر در احمد آباد
نزول داشت ابراہیم حسین میرزا و مسعود حسین میرزا فرصت یافتہ سمیت اکبر آباد آمدہ رو بدیہے آوردند و از انجا بسنبہل قلعہ
پادشاہ با استماع این خبر از احمد آباد بجانب اکبر آباد نہضت فرمود ابراہیم حسین میرزا و مسعود حسین میرزا آوازہ نہضت موکب
والا از سنبہل روانہ شدہ براہ دیبا پور رو بہ پنجاب آوردند حاکم پنجاب کہ مہم نگر گوٹ داشت و کار انجا نزدیک با تمام رسانید
بضرورت بار راجہ انجا صلح نمودہ باستعمال میرزایان روانہ گشت و در حوالے شہہ تابع ملتان مجازہ نمود و بانذک جنگ مسعود حسین
میرزا دستگیر گردید و ابراہیم حسین میرزا اگر بچیدہ بطرف ملتان در خانہ بلوہ حم ستوار سے گشت بلوچان اورا بدست آورد و بسبب
حاکم ملتان سپردند و لو نیز ختمے کہ در جنگ شہہ رسیدہ بود قالب تھی کہ ۔ مسعود حسین میرزا اغان جہان بحضور مقدس فرستاد اکبر
جان نخبیہ او نمودہ مجوس فرمود بعد چند گاہ نرندان مرگ گرفتار شد و مسعود حسین میرزا کہ در جنگ قصبہ سرنال منہم شدہ بطرف
دولت آباد دکن رفتہ بود اغان ہمت باز در کجرات رسیدہ شورش نمود و بالتفاق اختیار الملک گجرات سے کہ از ہدای ان

حاضر و قاضی احمد آباد و کردخان اعظم اوکناش تلب مقاومت نیاورده متحصن گردید چون این خبر بعرض اکبر رسید نظر اصلاح ملکی رسیدن با
 ضرورت لازم دانسته بر جازه پاسے با در قمار سوار شد و چند ساعه از خدائیان راه را گرفته براه فتح پور بایلغار روانه گردید قطعه سیم چوکوی
 روان گشت بر پشت باد و عجب بین که بر باد کوه لیستاد و یلان بر شتر ترکش اندک و شتر چون شتر مرغ دوزیر پرده اینهمه مسافت
 بغیر در عرض شش روز نور دیده قبل از وصول خیر ناگهان در حوالی احمد آباد رسید مخالف که محاصره احمد آباد داشت اصلاً از وصول موکب والا
 آگاه نبود ناگهان خروش نقاره رعد جوش پادشاهی پرده گوش و مغز پوش محمد حسین میرزا را مع سمر اعیان بردید و بانمط را رست
 از محاصره قلعه احمد آباد باز کشیده آماده پیکار گردید و آتش کارزار اشتعال یافت پادشاه از فرط غیرت و شجاعت دو فور دلاورے
 و همت بنفس نفیس خود و معارک و مهاک در آمده کار با نیک پادشاهان را بدون ضرورت و لاعلاجه سبا شتر آن گشتن روانیاشد بنوع
 نمود و بخوسے با اناد سے در آوخت که باعث حیرت تماشائیان و عبرت معاندان گشت یکی از دشمنان قومی چنگ در عین جنگ نزدیک
 رسیده شمشیر سے بر اسب سوار خاصه زود اسب چراغ پاشد که بدست هوشیار سے و جرات اسب را درست داشته بران بیباک بخوسے
 نیزه زد که از بدن و سلاحش در گذشت از اسب او دیگر سے رسیده نیزه حواله اکبر نمود حاضران کار او را تمام کردند دشمن بست هزار سوار بود
 و عساکر منصوره هشت هزار لشکر غنیمت گیر تر سے آمد قنار از جانب مخالف بانی بطرف لشکر فیروز سے می آمد بز قوم را سے تصادم نموده
 باشکر خود باز گشت و خرمن بسیاری از لشکریان میرزا سوخت و قبلی ازان طرف بر مردم پادشاهی حمله آورد از صدمه همان بان
 رم خورده برگشت و انتظام لشکر خود بر شکست تباہیات الهی این سهر دو امر باعث انکسار مخالفان و فتح و نصرت او بیای سے دست
 پادشاهی گردید و محمد حسین میرزا زخمی از معرکه بر آمده رو بفرار نهاد و بدست یکی از مبارزان لشکر منصور گرفتار گردید او دست بر گردن
 بسته در حضور آورد از کثرت در زخم و بسیار سے ترود و خجالت تاب سخن گفتن نداشت و از غلبه عطش نزدیک بود که قالب تمی کند
 اکبر ترحم نموده آب خاصه محبت فرمود و میخواست که در قلعه مجوس نگهدارد بسے راجه به کونست دس بسیار رسید و نیز اختیار الملک که
 منشاء فساد او بود بعد فراز از اسب افتاده امیر گشت سوار را جدا کرده آوردند و عاقل حسین میرزا را دیگر لشکریان مخالف پراکنده گشته
 و اکبر بفتح فیروز سے داخل احمد آباد شد و مجدداً انتظام پراکنده کینا سے آن ولایت نموده بعد یازده روز معاودت نمود مدت چهل روز
 درین رفتن و آمدن و نظم و نسق مهات و رسیدن بار اسبطنه فتح پور کشید بعد چند سال گلرخ بیگم صبیحه کامران میرزا که در جاز کساح
 ابراهیم حسین میرزا بود و در تقزقه میرزایان سپر خود و مظفر حسین میرزا را همراه گرفته بطرف دکن رفته بود و بگجرات آمده مصدر شورش
 گردید راجه تو درل که بر امی شخص جمع صوبه گجرات رفته بود جنگ نمایان کرده فیروز گشت و مخالف شکست خورده براه کهنپایت بدشت
 اکثر مردان غنیم و عورتیکه در لباس مردان بوده جنگ سے کردند دستگیر شدند مظفر حسین میرزا بطرف دکن سے رفت راجه علیخان
 او را دستگیر کرده بحضور اکبر فرستاد دستے در قید ماند بعد سه سال از قید بر آورده صبیحه خود و عقد از و اج او در آورد و از اتید سے
 سال یازدهم جلوس لغایت سال بست دسوم بمیرزایان جنگ در میان بود بعد دستگیر شدن مظفر حسین میرزا با کل رفع فساد گردید
 بعد چند سال که خان اعظم تغیر گشته اعتماد خان گجراتی ب حکومت آن ولایت سرفراز شد سلطان مظفر عرف تقوا از اولاد سلطان بهادر
 که سابقاً از قید اکبر گریخته بود قابویافته سرشورش برداشت و جمعیتی فراهم آورد و بدیشان فتنه ساز را وست آویز فتنه پرداز سے
 گردید و با اعتماد خان جنگ کرده غالب آمد و شهر احمد آباد را غارت نمود و بران ولایت تسلط یافته سک و خطبه بنام خود کرد چون این
 خبر بعرض رسید میرزا خان ولد بیرام خان خانخانا را ب حکومت آن ولایت متعین فرمود پیش ازان که میرزا خان در احمد و دبر سے
 سلطان مظفر استیلا یافته تاسے آن ملک را متصرف شد و قلب الدین محمد خان که در بھروج بود چون عاجز شد قول گرفته سلطان

را دید سلطان بد قوسے را کار فرما گشته قلب الدین محمد خان و جلال الدین سعید خواهرزاده دور اسما فر ملک سیتی نمود و پوزخانه و سپاه
 انارت و بسیار سے از اقبال بدست آورده دستگیرا فرزند میرزا خان بر سر او رفته ظفر یافت و سلطان شکست خورده بزمیت
 رفت و کهنیابت رسیده باز لشکر فراهم آورد و میرزا خان بر سر او در کهنیابت رفت و محاسبه سخت نموده نصرت یافت سلطان ظفر
 لطف و کهنیابت در جلد و غمک این فتح میرزا خان بطلب پدر خود خانخانان رسید و سبب پنجهزار سے که در آن زمان زیاده ازین
 بود سرافراز گشت و بعد بهشت سال سلطان مظفر بامداد و اعانت جام که عمده زمینداران آن ولایت بود و بیجا و نت دولت خان
 زمیندار سورت و راجه کهنکار سے هزار سوار فراهم آورده باز لطف احمد آباد آمده شورش نمود در آن وقت خان اعظم کوکلتاش از تغییر
 خانخانان لصدیه دار سے احمد آباد مرتبه دوم سرفراز سے یافته بود که بدافع این فتنه و قسا و محکم بست و جنگ عظیم و پیوست هزار کس
 از مخالف و دو صد کس از خان اعظم در معرکه قتل رسید و پانصد کس از کوکلتاش زخم برداشتند و هفت صد اسپ بزرگین افتاد با لآخر
 سلطان مظفر تاب نیاورد و مع جام رو بفرار نهاد و بیسال دیگر طعه جونا گده و سومنات و وارکا و بنا در آن طرف شمشیر میت خان اعظم
 مفتوح گشت و از آنجا متوجه کچه گردید مرزبان آنجا زبان بجز و نیاز بر کشوده اطاعت پاوشا سے نبول کرد و جایگه سلطان مظفر
 پنهان شده بود کسان خان اعظم نشان داد سلطان مظفر را از آنجا دستگیر کرده آوردند خان اعظم سے خواست که او را بجنور روانه سازد
 می سلطان مظفر بجان و حضور بر درخته رفته استره که در زیر چامه خود پنهان داشت بر آورده و بر بگلوک خود را ندو جان با او بعبیح
 شش سال دیگر بیاد در نام پسر کلان سلطان مظفر در آن طرف آمده سرشورش برداشته بود در اندک فرست خود را در زاویه خمول
 کشید بلیت بی هر جا شود و خور آشکارا سهارا خیر پنهان بودن چو پارا

ذکر سلاطین گجرات

پوشیده ماند که سلطان فیروز شاه در ایام سلطنت سلطان غیاث الدین تغلق شاه عم خود نوبت بطریق شکار از دسپه برآمده در سله
 بمیدان شکر جدا افتاد تنها اسپ همواره در دسپه از دوات نمود و متصل تخانیسیر رسید چون آثار سردار و مغرور از ناصیه او ظاهر بود
 نندام مقدم او مستقم شمرده مراسم خدمت گزار سے و هماندار سے بجا آورد و فیروز شاه شب با سالیس گزانیه از زندای مذکور سے راضی
 گشت چون بسطنت رسید ننداسے مذکور را بشرف اسلام مشرف ساخت و وجیه الملک خطاب داده پیش آورد و رفته رفته وجیه الملک
 از امر اسے بزرگ گردید بعد سلطان فیروز شاه چون سلطان محمد شاه اسپر شس تحت نشین سلطنت گفت ظفر خان بن وجیه الملک را
 خطاب اعظم سپا یون داده ب حکومت گجرات سرافراز کرد و چتر و بارگاه سرخ که مخصوص سلاطین است رحمت کرد و ظفر خان در آن ولایت رسید
 به نظام مفرح الخطاب برستی خان حاکم آنجا که از ظلم او مردم داوخواه بودند جنگ کرد و نظام مفرح در عرصه کارزار گشته شد ظفر خان بعد فتح
 تمامے بلا گجرات تبهرت در آورده و لها سے جمهور سکنه آنجا را از خود راضی کرد و در سنه هفتصد و نود و نهم هجری چون محمد شاه رحلت کرد
 و امور سلطنت اکتال پذیرفت تا آنرا خان بن ظفر خان که بوزارت سلطان ناصر الدین محمود بن سلطان محمد شاه مقرر شده بود بسبب غلبه
 اقبال خان از دسپه فرار نموده پیش پدر گجرات رسید ظفر خان و تا آنرا خان در استعداد فراهم آوردن لشکر برای انتقام کشیدن از اقبال خان
 بودند درین اثنا خبر رسید که صاحبقران امیر حمور گوگان در نوسے دلی نزول فرموده و متور عظیمی در آن دیار راه یافته و خلق کثیر ازین حادثه
 گریخته بجانب گجرات میرسد مقارن این حال سلطان ناصر الدین محمود نیز از دلی فرار نموده بگجرات رسید اما مالوس گشته از آنجا لطف و بیجاوارت
 بعد آن بقنوج آمده صاحبقران بعد بتل مغارت سبندوستان متوجه سمرقند شد و اقبال خان دلی را تبهرت گشت تا آنجا آن به پذیرفت
 که بیسایت الهی لشکر او ان دار بر تبهرت است که از اقبال خان انتقام گیریم و دسپه را از دستخلص کرد ایم سلطنت میراث کنس نیست

ظفر خان این معنی قبول کرد و خود را از حکومت باز داشته گوشه اختیار کرد و هشتم و نهم و اسباب حکومت و ولایت بر سپر خود داد سلطان محمد
 عرف تاتار خان خلف اعظم هاپون ظفر خان در سه هشتصد و پنجاه و هجده سکه و خطبه بنام خود کرده بر تخت سلطنت جلوس نمود و ششمین
 برادر اعظم هاپون را وزارت بخشید او سلطان را زهر داده کشت بدت سلطنت دو ماه چند روز سلطان ظفر شاه عرف اعظم هاپون
 بعد بموم گشتن بر خویش سکه و خطبه بنام خود کرد ایام حکومت سه سال و هشت ماه و بیست روز سلطان احمد شاه بن سلطان محمد
 تاتار خان بن سلطان ظفر شاه که احمد آبا و نیا کرده او ششست و دو سال و شش ماه و هشت روز سلطان محمد شاه بن احمد شاه هفت
 سال و چهار ماه سلطان قطب الدین احمد شاه بن سلطان محمد شاه هفت سال و شش ماه و سیزده روز سلطان داود شاه بن قطب الدین
 احمد شاه هفت روز سلطان محمود شاه بن سلطان محمد شاه پنجاه و پنج سال و یازده روز سلطان مظفر شاه بن سلطان محمد شاه چارده سال
 و نه ماه سلطان سکندر شاه بن سلطان مظفر دو ماه و شانزده روز سلطان محمود شاه بن سلطان مظفر شاه چهارده ماه سلطان بهادر شاه
 بن سلطان مظفر شاه از نصیر الدین محمد هاپون پادشاه شکست یافته در جزیره دریای شور پیش فرنگیان رفته بود فرنگیان سے خوشنود
 که او را دستگیر کنند از آنجا که در غراب نشسته می خواست که بجهاز در آید قنار او در یک شورا افتاده غریق بجز فنگر دیدت سلطنت یازده
 سال و یازده روز سلطان میران محمد شاه خواهرزاده سلطان بهادر شاه که از جانب سلطان حاکم آسیر و بریا منور بود چون از اولاد سلطان
 بهادر شاه هیچکس نماند او غالب آمده بر مسند حکومت یکماه و یازده روز شصت سلطان محمود شاه بن لطیف خان بن مظفر شاه سیصد سال
 و چند روز سلطان احمد شاه عرف رضی الملک از اولاد سلطان احمد شاه بانی احمد آباد با اتفاق امر بر مسند حکومت نشسته سکه و خطبه بنام خود
 کرد مدت حکومت سه سال و چند ماه و بقول بعضی هشت سال سلطان مظفر شاه بن سلطان محمود شاه بن لطیف خان بن مظفر شاه چون از اولاد
 سلاطین مذکور که قابلیت سلطنت داشته باشند احدی نماند اعتماد خان خواهر برادر علییه سلطنت بود و متخون نام طفل خرد را در مجلس آورده
 قسم یاد کرد که این پسر سلطان محمود شاه است مادر او جاریه بود چون حامله کردید سرای اسقاط حمل حواله من کردند حمل او از پنجاه یا شصت
 لهذا اسقاط آن شد و این طفل را سید من این را پنهانی پرورش میکردم الحال که سوا سے این طفل را منی نسبت متابعت ناگزیر است
 بیکس قبول کرده او را سلطنت بر داشته سلطان مظفر خطاب دادند ما قیبت الامر بدست کسان خان اعظم کو کلتاش گرفتار آمده
 خود را خود کشت چنانچه گذشت ایام حکومت شانزده سال و چند ماه از ابتدای سنه هشتصد و هشتاد و یک هجری است نهایت نهصد و
 هشتاد و سه ولایت بجز آنکه یکصد و هفتاد و چهار سال از تصرف سلاطین دلی بیرون بود در عهد اکبر داخل ممالک محروسه گردید و تبرک
 اولیای دولت بابر سے در آمد

در بیان روانه شدن خان اعظم بکر عظمیٰ

خان اعظم کو کلتاش با وجود تقدیر خدایات لائق و شمول عنایات پادشاهی بیوجیب از اکبر آزرده خاطر سے بود و با شیخ ابوالفضل خصوصاً
 بسیار داشت اگر امری خدایات خواستش او در حضور پسر سے زدا در انداز سے شیخ تصور نموده بسیار اشتیاق سے کرد تا آنکه دین ایام
 بیوجیب آزرده خاطر گشته بغیر طوائف بیت اعتبار بجز آنکه روانه نماند و با جام و پهار که عمده زمینداران آن ولایت بودند ظاهر ساخت
 که داعیه آنست که از راه سند به رگه آسمان جاه نشایم چون لبونوات رسید دیوان و بخشو سرکار و الارا که دیوان صوبه بود و مذموبون
 ساخت و بر لب آب دریا شور رسید با فرزندان و اهلیمه و نقد و جنس خود بر جبار نشست این خبر بر من رسید با عث آزرده خاطر
 اکبر گردید و فرمان عطفوت بنیان صادر گشت خان اعظم از یک شوق حواف و در آنوقت شدت انحراف داشت نصیحت پذیر گشته
 روانه بیت اعتبار گردید بعد از آنکه این سعادت سال و دوم معاودت نموده بجز آنکه رسید و بوجیب حکم باستان سلطنت رسید

شرف ملازمت اندوخت اکبر از کمال عنایت و نوازش که بر او داشت در اغوش گرفت و در اندک مدت بمنصب عالی و کالت سرفراز فرمود و مهر خود را که در دو آخرا بمنصب سپهر سرفراز گشت در آنوقت منصب امر از پادشاه از پنجه زاری ضابطه بود اول شخصیک بمنصب سپهر سرفراز یافت خان علم بود اینهمه عنایات بحال از آن جهت معبر بود که حیثیت آنکه والدہ او در آن وقت بیمار بود و پاسبان خاطر آن عقیقہ اکبر بسیار گریه و خان اعظم نیز زرداشن سرفرازگی و شجاعت مردانگی بهره وافر داشت بعیت بدانش بزرگ و بصفت بلند بیاز و دلیر و بدل ہوشمند +

ذکر در بیان تخییر قلعہ چیتور

در زمانیکہ میرزایان در مالوا شورش داشتند و اکبر بدفع فتنہ آنها متوجہ بود و در منزل دہولپور متابع اکبر آباد میرزان او گذشت کہ فیروز رانا تاسے زمینداران سندوستان ہلازمت رسیدہ اند بخاطر میرسد کہ تختین ہتھیال رانا نمودہ بعد از آن بطرف نالوا نہضت فرمایم سکت سنگہ پسر رانا در آن زمان بصورت بوزخاطر آورد کہ نہضت رایات پادشاہی اگر بالطرف شود پدین این یورش بسے من خواهد دانست باین واسطہ از لشکر فیروزے گوخت چون فرار نمودن او بعرض رسید تا دیب و تخریب رانا بطریق اولی لازم آمدہ از دہولپور بصیت ملک رانا متوجہ شد در واسطے قلعہ چیتور رسیدہ آنحصار را کہ در حصانت و متانت شہرہ آفاق است محاصرہ کرد چند ماہ علی التواتر جنگ توپ و تفنگ در میان ماند روزے اکبر برای دیدن مورچہا سوار شد بعرض رسیدہ کہ ازین روزن قلعہ چند مرتبہ شخصے بندوق سردادہ دہر بار آیسے باہل مورچل رسیدہ پادشاہ بندوق خاصہ بدست خود گرفتہ بسوسے آن روزن سردادہ و بر زبان او گذشت کہ چنانچہ در لشکار ہر گاہ بندوق بشکار میرسد دست من احساس کند کہ بر نشاندہ رسیدہ بحال چمن احساس شدہ میدانم کہ تیر بندوق بر نشان رسیدہ بعد چندے خبر رسید کہ بر او زلزلہ رانا جیل از آن بندوق کشتہ شد و گولی تفنگ بر نشانہ رسید قطع در معرکہ این تفنگ فریاد رس است خصم افکن گرم خوسے و آتش نفس است ہ موقوف اشارہ است در کشتن خصم ہ سولیش نگوی ز گوشہ چشم پس است ہ چون محاصرہ ہستاد کشید و کار سے از پیشی ز رفت بموجب حکم والاد و لقب دیون قلعہ رسانیدند ہر دور اند باروت پر کردہ سیکرہ آتش دادند و دیگرے موقوف بر حکم بود چون سرمایے ہر دو لقب پایا قلعہ باہم لھا داشت قضا را در ہر دو لقب آتش در گرفت و لشکر پادشاہے کہ طرف لقب دوم نزدیک قایہ غافل بود بسیار یک ن از رانا منقطع شدہ اما باقبال پادشاہی قلعہ مفتوح گردید بعد جنگ بسیار و تردد بیشمار رانا بجمل منع پشاک از امر سے بزرگ او بود کشتہ شد اکبر بعد فتح و نصب قلعہ دار بفرخ و فیروزے از انجا معاودت نمودہ بخطہ دلگشاے اجمیر نزول اجلال فرمود از ابتدا سے نصف شہر یورماہ لغایت او اسطہ اسفند راہ الہی کہ ہلگی شش ماہ بودہ باشد این مهم انصرام یافت +

ذکر در بیان معاف کردن جزیرہ و طریقہ صلاح کل و زیدین در مملکت سہندون و اختراع دین الہی

شیخ عبدالقدیر بن شیخ شمس الدین سلطان پور در عہد شیرشاہ لصدرا الاسلام و در زمان ہمایون شیخ الاسلام و در وقت اکبر مجد دوم الملک لقب و نہایت جاہ طلب متعصب دنیا دوست بود چنانچہ شیخ عبدالقادر بد او سنے با وجود اتحا و مذہب و مناسبت تمام در عمل و طبیعت در کتاب خود نے نگار و کہ چون مخدوم الملک معاتب پادشاہ گشتہ در گذشت خرائین ہر دقاین بسیار از او پدید آمد از کلمہ خیزین صندوق خشت طلا بود کہ از گورستان خانہ او کہ بہانہ اموات خود دفن کردہ بود بر آوردند و این ہمہ با جمیع اموال و کتب اندوختہ او داخل خزانہ عامرہ پادشاہ گشت و شیخ عبدالبنی صدر کزنک مردے متعصب جاہ طلب از اولاد ابوحنیفہ کوسنے در اوائل عہد اکبر اقتدارش بجائی رسیدہ بود کہ یک دو بار پادشاہ خود کفش اورا پیش او گذاشت و افاغنے خود ملا پست و در ظاہر اسلام نہایت مصلح کمال شہساز ہاشند و ہمایون مرتبہ تاسے بجز و تسلط بر بلاد سہند از بام افتادہ بمرد و اکبر نہایت جوان

و کل طنت یافته انفصال دعا و سوسه عظیمه بلکه اکثر امور سلطانی برای و رویه همین سرد کسم ایشاه و اتباع اینها سپرده خود بعیش و
 طریقه و لب سے گذر ایند اینها بنا بر حسب جاه و نفس پرستی و شدت تعصب هرگز اندک مورد التفات پادشاه و از مسلک و مشرب
 خود بیگانه میدیدند بهر حال و بهانه که میتوانستند بنام حرمت و حمایت شرع و اسلام قتل او که لبسته نمی گذاشتند که سرکے برافراز و خصوص
 باکسای که بطا هر هم پیشه آنها بوده در باطن نسبتی با آنها نداشته اند نهایت حسادت و زیدند چنانچه شیخ ابو افضل و پدرش شیخ مبارک
 و شیخ فیض یزید ام اینها افتاده بتائید الهی ازان بلاسے ناگهان هزار دشوارسے و جگر خوارسے بجات یا نسته با وج غارت و نقصان
 رسیدند و در ضمن احوال شیخ ابو افضل این ماجرا پیرایه ایضاح خواهد یافت و کار بجای رسیده بود که خلق زیاد از حد حصر را بهستیار
 سے آن بے دینان خون نایق ریخته شد و آنچه از مجموع حکایات و تقریرات نقل اخبار آن عصر مستفاد میشود هر دو مقتدا می گوید
 نهایت متعصب و اظهار تقلب آزنا در طوا هر دیندارسے فقط برای حب جاه و نفس و هوا پرستی بوده بولے از ایمان بمشام جان
 اینها و اتباعش مثل عبدالقادر بد او سنے و غیر ذلک نرسیده بود و از شدت تعصب خود درائی فتوا با سے عجیبه میدادند چنانچه
 شیخ عبدالقادر بد او سنے نولید که مخدوم الملک فتوسے داد که دین ایام هیچ رفتن فرض نیست چون پرسیدند گفت راه مکه
 منحصر در عراق است یا دریا در راه عراق نامنرا از قزلباشان باید شنید و در راه دریا عهد و قول از فرستگ گرفته بولے باید کشید و در آن عهد
 صورت حضرت مریم و حضرت عیسی مصور کرده اند حکم بت پرستی دارد پس هر دو صورت سفر ممنوعست ارباب زمین و ذکا این مقوله
 مرتبه اجتهاد آن مدخ فقاقت و دیندارسے توانند نمید و بد او سنے در احوال خودسے نولید که هر چند شیخ مبارک را بحسب
 استادسے برین حق عظیم است لیکن چون او و پیشش غلو و راجحان از مذہب تنفی داشتند مرا آن جهت سابق نامند و نیز برای استهاد
 و استحکام قول خود از مخدوم الملک نقل میکنند که او هر گاه شیخ ابو افضل را در اوائل عهدا کبر سیدید میگفتند که چه خالها که ازین مرد در دین
 برنجیزد و سببش خیر این نبود که شیخ ابو افضل و پدرش شیخ مبارک بنا بر عقل تدین مثل اینها مولع در قتل بنندگان خدا بلکه مخور قتل مردم محض
 گمان تشیع یا پیرو سے عقل در مسائل مختلف فیها نبودند و بطویل آن هر دو مرئی دنیا پرست مرتبه تعصب عوام سجدسے رسیده بود که در مبارک
 سال سیم و سوم اکبر فولاد برلاس نام منصبدار متعصب ملا احمد ~~مصلح~~ را که شیعه مذہب بود و عبادت کیش تشیع از ورنجیدہ بشی بهبانه
 ملارا از خانه اش بر آورده بزخم خنجر مجروح ساخت و اکبر که در ان ایام دین الهی اختراع نموده از قید عصبیت برآمده بود برلاس تکرور
 را بپاسے فیلسفیه در شهر لاهور گزوانید تا هلاک شد و ملاسے مقتول بعد از قاتل سه روز در گذشت و بعد از دفن ملا احمد شیخ فیض
 و شیخ ابو افضل بر قبرش مستحفظان برگماشتند با وجود اینهمه اتهام مردم لاہور بعد نصرت اردو پادشاه بکشمیر جنبه ملارا بر آورده
 با تش تعصب و عناد سوختند و برای خود و خیره اند و خندا القصه چون موثن الدوله شیخ ابو افضل نهایت مرتبه تقرب اکبر پادشاه
 مخصوص گشت و علامه زمان حکیم فتح احمد شیرازسے و دیگر اموالما سے عراق و شیراز ببارا کبر فرایم آمدند شیخ ابو افضل با علامه
 مرقوم و دیگر دشوران ہراسے و ہنر بان گشته در تدارک شتمگار سے و خونریزسے متعصبان معاند مذکور کہ بہت محکم بست
 چون بچاره گرسے نشست دید کہ پادشاه خود پرست و عالی جاہست از مذہب خود برگشته و بنا لہ روی نخواہد کرد و با این مذہب
 کہ در ادبنا سیک از مدتها استحکام یافته عالمے بیاد فنا خواہد رفت ناچار اکبر راستوده و فزوق مرتبه کہ داشت و انمودہ دلالت بخود سے
 و احداث مذہب جدید سے بدین الهی نموده از قید تعصب برآورد و بمعنی ظل اللہی کہ صلح کل نتیجہ آنست آگهی دادہ بنندگان خدا را
 از جنگال سفاکسے بے باکان مذکور و اتباع آنها نجات در ستکار سے بخشید و بنا سے آن بدین نمط گذاشتند کہ پادشاه را اول
 آہستہ آہستہ بر خبت نیت آنها و جمع مال و طالب جاہ سے کہ در دل داشتند آگهی دادہ چنین و انمودند کہ پادشاه ازین بفرمودہ بستگان

نام ریاست اسلام بہرہ وجود لائق ترمستی این مرتبہ و مقام است چون این سخن دلنہاد پادشاہ شد در شروع سال بسٹ و چہارم جلوس
روزے در حضور پادشاہ باقتضات و علما گفتگو کے مسئلہ کہ مختلف فیہ مجتہدین ہما شد در میان آوردہ سخن بدیخا رسانیدند کہ سلطان
راہم مجتہد سے میتوان گفت یا نہ دشیخ مبارک پر مومتن الذولہ ابو الفضل کہ اعلم علیہ... زمان خود بود حسب الامت تا کہ درین خصوص
شکایت شد و بہر خود نخواستہ گردانیدہ لعلی سے عصر کہ در اردو حاضر بودہ اند سپردہ قومی خواست علما مریض پادشاہ از خواہے سوال ذریا
عبتال و ایمان نظر در معانیہ کریمہ طبعو اللہ و طبعو الرسول اوست الامر تنگم و دیگر احادیث و اقوال کہ درین باب ورود یافتہ عملی حکم
کردند کہ مرتبہ سلاطین عادل و عبد امتد زیادہ از مجتہد است چہ نص اوست الامر مؤید وجوب اطاعت سلاطین است علی راہم نہ معاخذ مجتہدین
و حضرت پادشاہ عادل و افضل عالم باللہ است اگر در مسائل دین کہ مختلف فیہ علما است یکطرفہ را از جانبین اختلافت جہت تسہیل معاش
سے آدم و صلاح حال اہل علم اختیار نمودہ با تجانب حکم فرماید اطاعتش بر کافہ نام لازم و ایضا اگر با جہاد خود حکم از احکام کہ مخالف
نفس نباشد بنا بر مصلحت عام قرار دہد مخالفت از ان حکم موجب سخط الہی و عذاب آخروں و خسران دینی و دنیویست و ہمہ ہا بر ان تذکرہ
مہربانے خود زوند بعد از ان مخدوم الملک و عبد البنی صدر را احضار نمودہ مامور مہر و دستخط گردانیدند انہا نیز طوعا و کرہا مہر و دستخط
خود نمودند و کان ذلک فی شہر رجب سنہ سبع و ثمانین و تسعمائے من الحجۃ المقدسہ چون مخضر دست شد و احکام خاطر خواہ پادشاہ کہ مطا
بصلاح خیر طلبان خلق اقتدو و شینا شینا اجرا یافت مخدوم الملک و شیخ عبد البنی مامور بگزاردن حج گشتہ اخراج یافتند و علما سے
تقصیب پیشہ دیگر نیز بتعین قضا سے ولایات دور دست از حضور مہجور گشتہ از دار السلطنتہ دور افتادند و خیر طلبان خلق خدا صلاح
حال عالم و ایقا سے جان و مال و عرض و ناموس انبای آدم در فساد عقیدہ سلطان زمان دانستہ اکبر را واضح و محدث دین الہی
گردانیدند دین الہی عبارت است از صلاح کل و بذی دادن جمیع عباد و کثرت حمایت خود باقتضای معنی ظل الہی و مجالش آن کہ
با احد سے تقصیب نباشد و ہر کسے در سایہ رافت او بر آساید بدین تدبیر جہانیان از دست اید او ضرر اشرار خلق آسودند و فارغ لبیا
زادہ زندگے چہو دند و مخدوم الملک کہ بکہ معظم رسید شیخ ابن حجر کے صاحب صواعق محرکہ در ان زمان زندہ و مقیم مکہ بود باعتبار مناسبت
تقصیب استقبال مخدوم الملک ہنوزہ احترام او بسیار نمود و درون شہر آوردہ در کعبہ را در غیر موسم برای او کثرت و تازیارت نمود و آن چہ فرود
گنہم نام کہ در صورت دنیا سے طالب دنیا بود چون از پادشاہ و امران سے موافقت نہایت گنیدہ بود در مجالس محافل نسبت با پادشاہ
و اہر سخنان ناخوش مثل ارتداد از دین و رغبت بکفر کہ اکثر افترا بود ذکر سے نمود و این سخنان او بگوش پادشاہ رسیدہ باعث کمال
انزجار خاطرش سے شد و شیخ عبد البنی صدر ہم کذلک بعد اندک مدت کہ خبر بے محمد حکیم میرزا برادر اکبر شنیدند و خبر سخن شدن لاہور
نہست میرزای ندکو نیز رسید بطبع ریاست و جب جاہیکہ داشتند بے تاب گردیدہ ہر دو معاودت بہند نمودہ با احمد آباد گجرات رسیدند
در این اثنا بعضے بیگمات محل اکبر پادشاہ کہ حج رفتہ بودند نیز ادراک سعادت طوائف نمودہ گشتند و بہ بلدہ مذکورہ رسیدند و آن ہر دو
بعد و در رہنمدا کبر باقتدار دیدہ بر خود تر رسیدند و ضرورت و ناچار سے رجوع بہ بیگمات مذکور نمودہ در استشفاع جہرا تم خود تو مسل
بناہایتند و زنا سے مسطورہ بعد و در سفارش انہا کردند اکبر کہ نہایت از انہا آزرده و انتقام الہی نیز بر انہا لازم افتادہ بود و
ظاہر پاس زنا داشتہ مردم خود فرستاد کہ انہا را مخفی از ان سنوان سلسل کردہ بیارند مخدوم الملک از کمال خوف و بیم در راہ شتاب
کرد و دستبانش نفس اورا مخفی و چالندھر آوردہ و فن نمودند و مال بسیار از خانہ او برآمدہ بخرانہ پادشاہ رسید و عبد البنی را بعد ورود
پاس سے محاسبہ و آزرده حوالہ شیخ ابو الفضل نمود و در قید ہمد چون اورا با شیخ عداوت دیرینہ بود شیخ ابو الفضل متم شد کہ بعد آورا
گشتہ است و این مذہب الہی کا اسالیب غیر متناسب خلق خدا در ان بود تا عہد جاگیر و واج داشت باز از عہد شاہ جہان تقصیب

شروع شد در عهد عالمگیر شدت پذیرفت از تقریر شیخ ابو الفضل در ذکر احوال خودش و محافظت قبر ملا احمد کبکاشتن مستحفظان از شیخ
 ابو الفضل و برادرش که لعل آمده و ذکر گذشته شدش بدست فولا و برلاس گذشته دلالت بر تشیع از و پدرش سے نماید و العلم عند الله
 و احوال ملا احمد مثنوی عبدالقادر بد او سے در تاریخ خود چنین نگاشته که ابو فاروقی نسب بود پدر آن او در ملک سند حنفی مذہب بودند
 او در عهد شاه طہاسب صفو سے بولایت عراق ایران افتاد و مذہب تشیع اختیار نموده درین مذہب غلو داشت چون غلام اسمعیل ثانی پسر
 شاه طہاسب از سستی ایون سازش با دوسرے و توراتی سے خواست و برعکس پدر اندک طرفدار سے تسنن ظاہر سے نمود و لشکر
 گردیدہ بکہ رفت و از آنجا بدکن بغداد در سال سبت و ہفتم جلوس از کن ہند آمدہ ملازمت اکبر بادشاہ نمود روز سے اور اور بار بار
 دیدم در بعض عراقیان تعریف من کردند گفت کہ ثور رفض در حسین اشیاں بیان سے نماید گفتم چنانچہ نور تسنن در چہرہ شہا و ملائی مذکور
 حسب الامر اکبر تہجرت تاریخ ہزار سالہ از ابتدا سے بوقت تازمان اکبر شتعال و زیدہ تازمان چکنیز خان جمع وقائع را در دو جلد با
 رسانید دو سال سے و دوم تقریب سے کہ مذکور شد گذشتہ گردید بقیہ احوال را آنستہاں تا سال ہند و نو و ہفت نوشتہ و آن کتاب
 تاریخ اسمی موسوم گشت و نیز بسبب اختیار نمودن ہمین مذہب الہی و بلند سے ہمت مبلغی خطیر کہ بطور جزیرہ بحرین و مہول سے آمد
 پادشاہ خواست کہ تحصیل وجہ مذکور موقوف گرداند بزبان گذرانید کہ مقرر کردن جزیرہ بحبت آن بودہ کہ ہوارہ مبلغ معتدیہ ذخرانہ
 وجود بودہ پشت سپاہ اسلام بان قوسے باشد بگاہ بیاسن اقبال روز افزون ہزاران گنجینہ ملو از زر سرخ و سفید در سرکار والا فرما
 باشد در اجہا و رایان ہندوستان سر بردہ اطاعت نہادہ باشند چہ مناسب است کہ زبردستان و سکینان ہند را از رادوہ زر سے
 اندوختہ آید گویا ملا شیر در زمانیکہ راجہ مانسکہ بہ تہذیب ولایت کوہستان پنجاب و تادیب راجہ ہاسے آن دیار متعین شدہ بود این قطعہ
 خاطر خواہ پادشاہ بسبب نظم کشیدہ و باستماع مضمون ہمین قطعہ دل پادشاہ بر رعایت ہنود مائل گردیدہ **نقطہ شہا فرمان**
 فرستاد سے براجمہ کہ ساز و ہندوان کوہ رارام و چنان رونق گرفت از عدل تو دین کہ ہند و میرند شمشیر اسلام و پادشاہ
 بشین بفتو اسے علماء سے تعصب آئین اید اور ضرار مخالفان مذہب صواب و نتیجہ ہزاران اجر و ثواب سید ہند و اخذ و جزو
 اموال عیال و اطفال بیگانگان کہ فی الحقیقہ اطاعت نفس و ہوا پرستی است از بکوتہ سے ہمین جہالت کیشان از جملہ اعظم عبادت
 سبب الایات سے شمرند اکبر کہ عقل خدا داد و وفور شعور و طریقہ معاش و معاد داشت بساط صلاح کل گستر و طوائف انام و طبقات
 خلایق را یکسان شمرد و گفت کہ خالق جہان آرا بخلق و اوقات مختلف ایشار و متنوع المذاہب در فیض گشودہ لطف عام او ہمہ را شفا
 پس بی پادشاہان والا شکوہ کہ ظلال ایند متعال اند نیز واجب لازم است کہ مخالف و متعارض دینے منظورند ہشتہ بند ہاسے خدا را
 بیک نظر بیند و پر تو عنایت خود را مانند نور آفتاب کہ بر نیک و بد سے تا بد بر یکسان یکسان اندازد و بعد این دلاویز گفتا حکم فرمود کہ از
 تاریخ امروز بچکیں از حکام ممالک محروسہ بعلت طلب جزیرہ کہ ہشت سال تا بین سلاطین پیشین مضبوط در آمد فراحم زبردستان نشود و با
 ہند و مسلم و کبر و ترسا و دیگر اہل مذاہب در مقام صلح کل بودہ با احد سے در دین و آئین تعریف نکنند و اگر گذارد تا بر شوش پیشینان
 خود بر سر پرستار آفریدگار باشد **عظمت در حیرت** کہ دشمنی کفر و دین چہ است کہ از یک چراغ کعبہ و تہجانہ روشن است و در ہمین
 اوقات او اہل سال سبت و سوم جلوس دوازدم ربیع الاول مطابق اہل سبت و ہفتم ربیع الثانی حضرت ختمی پناہ صلی اللہ علیہ و آلہ منقر
 نمود و با حضرات و علماء و مشائخ و امر اصلا سے عام دادہ طعام کشید در ان روز تمام اہل شہر از مواند احسان بہرہ یافتند و
 چون بعرض رسیدہ بود کہ جناب سید المرسلین و خلفا سے راشدین و ائمہ عباسیہ خطیب سے خواندند و بعض سلاطین مثل امیر تیمور
 و اجیران و الف بیک میرزا نیز خواندہ اند بخاطر اکبر آمد کہ در یکے از جمعات باین سنت خود ہم عمل نماید بنا برین روز جمعہ در مسجد جامع

مجموعہ بر بعضی از زمینہا سے منبر برآمدہ قاصد خطبہ خواندن شد و بیکبار حصر واقع شدہ بلرزہ افتاد و بہر امان تشویشی نداشتند
 شیخ فیض لفظ خداوند کے کہ مارا خسر و سے داد و دل و نامہ بازو سے قوسے داد و بعل و داد و مارا ہمنون کرد و بجز عدل
 از خیال مابعدن کرد و بود و صفحہ ز حد نم برتر و قلعے نشانہ امتد اکبر و اد کردہ مہین ابیات اختصار نمود و از منبر فرود آمدہ نماز
 او فرمود و مہین صالح کل را مذہب الہی نام نہادہ مقرر کرد و در ہر شب جمعہ دانشوران جمیع ادیان و فضلا سے انتخابے مل از شیخ
 و یہود و نصاری سے و گبر و ہنود و ارمنی و ملحد و دہرے و براہمہ و سیوڑہ و دیگر اہل مشارب و مذاہب در چہار ایوان کہ مہین قصہ تمہیر
 یافتہ بود فراہم آمدہ مذاکرہ و مناظرہ نمایند و پادشاہ منصفانہ بلا تعصب مقالات انہا عقیدہ عباد گفنا ہر یکے بچک فرد بر سجد و در
 ہر جا کلمتہ مناسبے بخاطر سد سخن بیان خاطر نشان منکران نماید **عیت** جنگ ہفتاد و دو ملت ہمہ را عذر پذیرہ چون ندیدند
 حقیقت رہ افسانہ زدند و برای دریافت حقیقت آئین ہنود کتاب مہا بارت را کہ متضمن بر بیسے مقالات و اکثر اعتقادات
 و حالات و مواظبات این جماعت است و درین کشور از کتب تواریخ کتابے بزرگتر و معتبر تر از ان نیست حسب کلم اکبر با ہتمام غیاث
 علی نقیب خان و سعے ملا محمد سلطان تھانیسے و شیخ عبدالقادر بد او سے بغارت سے مترجم گشتہ بزم نامہ موسوم کردید و شیخ
 ابوالفضل دیباچہ آنرا در کمال اتقان نگاشتمہ چھین دیگر کتب ہندو سے نیز بموجب امر ترجمہ کردید و بار بار بایر زبان اکبر مسکندشت
 کہ از وزیدن تند باد تقلید چراغ خرد خاموش شدہ و ہمہ کس نے آنکہ غور و امتیاز و حقیقت نمایند ہر چہ از پدر و استاد و آشنا ہمہ سایم
 و خویش و اقارب شنیدہ بان گرویدہ تعصب و رزند و عداوت و کین با یکدیگر مذہب گشتہ بنظر تحقیق اقوال مخالف خود نمی شنوند
 و امتیاز حق و باطل در عقائد خود و دیگران سے نمایند بانکہ از ہمہ اہم تر مہین است **عیت** گفتگو سے کفر دین آخر بیکجا سے کشد و خوا
 یک خواست باشد مختلف تعبیر باید و مقرر فرمود کہ در ہر سال دو مرتبہ یکے پنجم جب کہ روز ولادت اکبر بود و دیگر دو مہ ماہ امر او خود
 بہ بعض جو اہر و طلار نقرہ و انواع اقمشہ و گوناگون اجناس نجیدہ اشیائے موزون بہر اہم فقرہ و اصحاب احتیاج قسمت کند و نیز قرار
 یافت کہ از تاریخ ولادت خود چند روز بحساب بعد روز ہمان ماہ شمس مرکب غذا سے گوشت حیوانی نشود و ہر سال بعد وزن آن قدر
 روز کہ موافق بعد سنین عمر او باشد گوشت تناول نکند و در ان ایام در ہمالک محروسہ جاندارانیا زارند و بدین تقریب گاؤں گشتہ
 نیز ز مالک محروسہ منع کردید و مکرر سیگفت کہ ترک گوشت بار بار بخاطر مہر سپد چہ گوشت از شاخ و دخت برنے آید و مانند بناگشتہ از
 زمین برنے خیزد از بدن جاندارانست با وجود انواع اغذیہ و اقسام نعمات الہی بہ ادعے عطا شدہ برای اندک
 لذت کہ زیادہ از آنی بیزبان سے نماید قصد جانداران نمودن نہایت سخت جانی و سنگ دلی است و معد و ر خود را کہ مخزن ہر ار
 ایزد است قبور حیوانات گردانیدن کمال نادانی و بے عقلی و نیز سے فرمود کہ شکار کار بکاران و نمونہ جلا د سلو بید است
 ماخذ ترسان ہلاک جانداران بیچارہ را تا شا قرار دادہ بکینا بان چندر اناحق از جان سے گذرانند و سے دانند کہ این صور
 خرمیہ عجیبہ از بایع صنایع الہی و ساختہ دست قدرت اوست و سعی در انہدام آنہا نمودن کمال نادانی و شقاوت **عیت**
 سیازار مور سے کہ دانہ کش است کہ جان دارد و جان شیرین خوش است بد با برسد وراثتال این امور بعضی از مسلمانان
 متصلب اکبر را بہ گزشتگی از دین منسوب ساختہ تا بانہ ملا متش می نمودند خصوصاً ملا عبد اللہ سلطان پور سے کہ در عہد اسلام
 افغان جناب شیخ الاسلامے داشت و در زمان اکبر بخدمت الملک مخاطب شدہ بود و شیخ عبد البنی صدر کل زیادہ تر از دیگر
 سخنان ماصوب گشتند و احوال انہا مذکور شدہ

ذکر و بیان دختر گزین اکبر از راجہ ہندوستان

نبار استخان و اطهار سلطه و اقتدار خود بعد چند مدت از جلوس و غلبه بر اماند سے و انتزاع قلعہ چنیور از دست رانا و استیصال او خواستند دختران راجہ سے عمدہ این مالک بزرگ و اولاد بگیرد اولی چون جن خان میواتی عمدہ زمینداران جو اردو ملک بود دختر برادر او را در خواست او بمناسبت اسلام قبول نموده تخفیفه مسطورہ راجہ مہر سے اس سلطان فرستاد بعد آن بر اہم بہار اہل کچواہ کہ عمدہ ترین راجہ سے ہنود بود وہیں لکھن شد و بسبب مخالفت مذہب قبول سے کرد آخر الامر ناچار گشتہ تن در داد صبیہ در اور عمدہ از دل ج اکبر در آورد قطبہم : و نیز یک طالع بر و مند بود : نظر با سزاوار پیوند بود : جہاندار بر رسم ابا سے خوشی : پیری پھرہ را کہ و مہتا سے خوشی :

ذکر ولادت شاہزادہ سلیم یعنی جہانگیر پادشاہ و رفتن اکبر در اجمیر بالیفا سے نذر
 چون اکبر را از زو سے فرزند سعادت پیوند بسیار بود و صورت سے گرفت ز نما عالم سے شدند و اسقاط سے یافت اگر سے زائید چند روز ماندہ سے مرد با شمار دولت خواہان بامید وصول این مامل رجوع خدمت شیخ سلیم کہ در ان زمان از نزد یگان در گاہ کبیر یا دستجاب الدعا مشہور بود نمود او در قصبہ سیکر سے اقامت داشت حسب الاشعار شیخ در نزد یکے قصبہ مسطورہ عمارات پانہ احداث فرمود و بفتح پور موسوم کردہ دار السلطنہ قرار داد و بسیادہ عاآن در ویش عنایت الہی یا و ر شد و در سال چہار و ہم جلوس والا مطابق سنہ نصد و ہفتاد و ہفت ہجری از یمن ہفت سہشت صبیہ راجہ بہار اہل اسپ فرزندہ اختہ ولادت یافت **مہیت** کی غنچہ از باغ دولت دمیدہ : کہ از انان گل چشم گیتے ندیدہ : نام آن مولود بنا سب ہم در ویش اعی سلطان سلیم کہ بہشت آخر بعد پد چون پادشاہ گشت جہانگیر پادشاہ موسوم شد چون اکبر را اعتقاد سے راسخ با و اہم جناب الدین چشتی بود و عماران بزرگوار متصل بشہر اجمیر است اکبر عمدہ کردہ بود کہ ہر گاہ ایزد تعالیٰ اورا فرزند سے عطا فرماید زیارت فرارش پیادہ پا قطع مسافت نماید بعد ولادت شاہزادہ سلیم اکبر بالیفا سے عمدہ از فتح سیکر تا اجمیر کہ بہشت منزل بہ ہر منزل سے دو از دہ کردہ است : پای پیادہ سے مسافت نمودہ مراسم زیارت بتقدیم رسانید اصل آنکہ اکبر بادل قوس سے قوت بدست ہم بسیار داشت جراتہا او انچہ مرقوم و مشہور است اکثر سے خارج از حد شجاعت و نزدیک ہر تہہ حقور است و از قانون خرید و بیرون شیخ ابو افضل زرا کہ نامہ سے نوید کہ روز سے بقصد شکار روز آزا سے پیادہ پا از شکار روانہ شدہ آخر روز با کبیر آباد کہ سجدہ کردہ فاجتہ دار رسید و از نزد یگان غیر از دو سے کس دیگر سے ہمپا سے نکر و بر سے نگار کردہ و سوار فیل سے ماسر و میباک بود کہ احد سے از فیلبانان کار از مودہ آنقدر مہارت نہ داشت ہنگامیکہ فیل سے عہدہ کردہ و فیلبانرا گشتہ باعث آشوب شہر سے شد پادشاہ رو بر سے فیل سے اندیشہ پای جرات بردن انش گذار سفتہ سوار میشد و آنرا با فیل مگر کہ ہم سے اولو بد جنگ سے انداخت و بار بار دین سنگا فیلان ازین فیل جبتہ بر فیل دیگر جنجوس سے میرفت کہ موجب حیرت نظر اگیان سے گردیدہ :

ذکر ازدواج شاہزادہ سلیم با صبیہ مومنہ راجہ و ولادت سلطان خرم یعنی شاہ جہان پادشاہ
 چون اکبر روابط انتساب با راجہ رواج داد و با وجود مخالفت مذہب بدین نسبتہما تفاخر جبتہ بعد وصول شاہزادہ سلیم بحد بلوغ اگر چہ اول دختر راجہ بھگونت ولد بہار اہل کچواہہ در جبالہ کلج شاہزادہ بود مرتبہ ثانیہ با دختر مومنہ راجہ ولد راجہ مالہ پو مر زبان جوہ پور میر عمدہ کہ بوسعت ملک و کثرت لشکر آمد اکثر راجہ سے عمدہ بود و عمدہ از دل ج شاہزادہ مذکورہ را آورد اما درین کتھانے راجہ بر سے از دیلا آبرو سے خود مجلس عالی ترتیب دادہ التماس مقدم پادشاہ نمود اکبر پاس عزت او نمود التماس اورا با بابت مقرون گردانید و بمنزل اور رفتہ سرا فتح را اورا با وج اعتبار رسانید و راجہ مراسم نیاز و پیشکش بتقدیم رسانید

فارس جمیع ہمسایان پادشاہ درست نموده از لشکریان تاشکورد پیشہ بہر اخلاص فاخرہ پوشانیدہ امر اعظام را باو ارہم ضیافت
 و گزراہنیدن تحائف خوشنودگر دانید و فیلان کوہ پیکر و اسپان بسیار فنانز پرستاران و غلامان بسیار و انواع اقمشہ و اجناس
 و ظروف و اثاث البیت و جوہر گران بہا بطریق جہیز منرا انجام داد بہ ہمین آئین پادشاہ را مع دختر و اما در خص نمود قبل ازین
 سلطان سلیم را از وقت را بہ عقب و منت دس پسر کے سلطان خسرو نام ہم رسیدہ بود بعد از اولین مہذبہ سونہ را بہ در سنہ سوس
 جلوس اکبر و نیرا ہجر کے سلطان خرم کہ پشہ جہان نامو گشت ولادت یافت یز م عیش عشرت و انجمن نہیاط و ہست کہ آہستہ
 شد دست بدن و عطا کثادہ داد و دو سخا دادہ آمد **لفظ** گلا بشگفت جان پروردین بلغ کہ کہ بولیش بدگستان یا کند
 چہ ازین شمشادین کا زاہر غاست بہ زہفت اختر مبارکہا د بر غاست بہ نشاط و بخت با تا ترانہ بہ نو اچھید و مرغز زمانہ بہ

در بیان عجائب سوانح کہ در زمان اکبر وقوع آمد

در موضع یکسر راوت تیکا نام مقدم بود شخص کہ باہو مداوت داشت قابو یافت زخمی زہر پست و زخمی دیگر بر بنا گوش او و در بہان
 زخمہا راوت مذکور قالب تھے کرد بعد چند گاہ رام دس خویش اورا پسر کے بود آمد کہ بر پشت و بنا گوش او نشان همان زخمہا
 بود شہرت شد کہ راوت تیکا کہ از زخمہا مرده بود باز بطریق تماخ درین عالم بود آمد و آن پسر نیز بعد رسیدن بحد شہور میگفت
 کہ من راوت تیکا ایم و نش نہاے هیچ میداد چون این سانخہ غریبہ بعرض اکبر رسید اورا بحضور خود طلبیدہ براحوال او وقت
 یافت و گوید تصدق اطہار او نمود و دیگر نابیناے را آوردند ہرچہ مردم بزبان میگفتند او دست زیر بغل خود نہادہ بدست و بغل
 جواب میداد و بہین طور شعر با سخواندم ہم احتمالات می دادند لیکن آواز کثرت و زہر سکا بیان حد رسانیدہ بود دیگر شخصے را آوردند
 کہ گوش داشت و نہ سوراخ گوش و ہرچہ مردم میگفتند کہ کدکاست سنے شیدہ دیگر شخصے را آوردند کہ از یک زوجہ خود
 بست و یک پسر داشت و ہمہ زندہ بودند دیگر دران ایام کو کہی زود تب نمودار شد از نحوست آن دیراق و خراسان
 ہندو عظیم رویدادہ دیگر از ساخنہ غریبہ کہ رو دادہ این ہست کہ فوج از ملازمان سیرکار والا براسی مالش نسر تا بان نواحی اکبر آباد
 متعین شدہ بود با ستردان محلو بہ در میان آمد دران فوت و و برادر ہماز قوم کھترے ترہ بسیار کردنیک ازان ہر دو برادر ہماز
 کا تار شدہ شد نیش اورا در خانہ او با کبریاہ آوردند بہا بردہ و دران زرم بچار خود مستعجابانہ چون ہر دو برادر تو امان زادہ و
 بہ ہر دو با ہم کمان مشاہبت داشتند کہ امتیاز در آنہا مستعجبان متعذر بود بعد رسیدن نیش مذکور در خانہ چون تحقیق سنے شد کہ
 کہ گداوم یک ازان برادر کشتہ شد نہاے ہر دو برادر ہستہ سوختن گشتہ با ہم دگر منازعہ نمودند ہر یکے گفت کہ شوہر ہست
 جو است او و سوختن مراے باید این مقدمہ بہ تو ال شہر ہر جوع شد و ازو پادشاہ رسید حسب طلب حضور آمد چون استفہار
 رفت زان برادر کلان کہ نیم ساعت قبل از دیگرے بود آمدہ بود گذارش نمود کہ البتہ شوہر من ہست و شاہد صدق مقال من آنکہ
 یک سال منقضے شود کہ نیردہ سالہ من فوت شدہ و باین مرد غم فرزند بسیار بود سینہ این چاک سازند اگر بر جگر و انغ فرزند
 داشتہ باشد شوہر من ہست بموجب حکم والا براسے امتحان جراحان سینہ آن میت را شکافتند شکافے مانند زخم تیر حکرت
 ظاہر گشت چون این معنی بعض رسید باعث تعجب گردید اکبر ان زن راستودہ فرمود کہ حق بجانب اوست سوختن و نہ سوختن را اختیار
 دارد آن زن مردانہ وار با پیکر جہان شوہر خویش ہمراہست نمودہ در آتش عشق او خاکستر گردید

در بیان تخریب ولایت پٹنہ و بنگالہ

در آن وقت سلیمان کلیانے کہ از آنرا سے بزرگ شیر شاہ و اسلام شاہ بود حکومت آن ولایت داشت و تا عہد کہ سلطہ بود

چون نعم خان خانان بچکومت آن دیار معین گشت چند بار با سلیمان مذکور جنگ با برهان پسر سلیمان نماز گشته اطاعت پادشاهی قبول کرد و با خانان ملاقات نموده تازندگی خود و سراز انقیاد بر تافت چون او قالب نمئی کرد و بیری پسر کلا نش بر مسند حکومت نشست و بعد چند سختی بر بست پس از و او و پسر دوم سلیمان عالم گشت و دوم استقلال ندوده سراز بندگی پادشاهی بر تافت نعم خان آاده جنگ شد و قلعه پینه را محاصره کرده با کبر عرض داشت نمود و استدعای مقدم او نیز کرد و پادشاه در معین برسات که از کثرت آب دانه سده بود ریاضت نعمت بر افراشته و جوانی پینه نزول اجلال نمود و او در خود تاب مقاومت ندیده تخریب سلسله صلح ایچی نوشتاد چون ایچی با سلام عقبه سراز ازی یافت حکم شد که داود ازین شقوق یکی را اختیار کند اول داود تنها در زرنگاه آید و ازین طرف بایر حتمه ایم با محمد گری مبارزت نماید هرگز نپذیرد و زند شود ملک از او باشد و اگر دل بر این نه نهد از نقای خود یکی را که بفرید شجاعت معلوم باشد برگزیند تا مایک بر از با دران در برابر او بفرستیم از ان هر دو هر کس که ظفر یا بد فتح از جانب او اگر این را هم قبول نکند یکی از فیلیان نام خود را که پو فور جرات و عظمت بنده تو انائی ممتاز بود و باشد و در معرکه بفرستد تا نیز فیلی را انتخاب کرده جنگ او فرستیم هر کدام غالب آید فیروزه همان طرف باشد او سچ کی را پذیرفتن نتوانست مقارن ابن حال حاجی پور که آن طرف آب گنگ محاذی پینه است بسعی با دران پادشاهی شقوق و مسخر کردید و محاصره قلعه پینه نیز بندهت انجامید افغانان نقش ادبار در آینه احوال خود دیده دانه را که مست سرگشتی و شراب بود و غا و کرا کشتی انداخته بوقت شب روانه بنگال شدند و شورش و وحشی عظیم در قلعه پدید آمد بعضی افغانان از اضطراب دران تاریکی دریا را از کشتی ندانسته غریق بحر فیما شدند و فریعی که خود را در کشتی انداختند از فرط هجوم مردم کشتیها غرق گشتند و جمعی از کثرت ابوه تلباش بر آمدن پانا گردیدند و زمزه که راه بیرون بر آمدن نیافتند خود را از بروج و دیوار قلعه در خندق افکنده بگوشتی شدند سحرگاه اکبر قوت یافته قلعه را با دیوار دولت سپرده خود در تعاقب بسواک اسپ از دریا سپین پن گذشته تا سته کرده راه قطع کرد و دین تک و دوسن خان سپر سلطان محمد غده گرفتارگت بقبل رسید و دیگر مخانان نیز دران راه دستگیر گردیده بصبح عدم شافتند و اکثری که گریخته جان بسلامت بردند اسپین مخالف گریزان بر راه گریزه سپه و عقب رانده با تیغ تیزه گریزان شدند آن دلیران همه به چو از شیر غرنده اکهور مرده چون افغانه نبر میت یافتند سپاه پادشاه از دولت غنیمت بی نیاز شد ز اینها نعم خان خانان را با شکر گران با ستمتصال داود افغان و تسخیر بنگال استعین فرموده در پینه معاودت نمود و راجه تو در مل که درین مهم خدمات شالیسته بتقدیم رسانیده بود و بنیایت علم و تقاره سراز افر از گشته بر فافت نعم خان مقرر گردید پادشاه بعد تقسیم اسوان دیار مراجعت کرده از راه اجمیر زیارت مزار خواجه معین الدین تبرک حسته بدار سلطنته مشهور نزول اجلال نمود و حکم کرد که از اجمیر تا فتچور در سبزه چاه و چنجه و مناره بلند احداث کنند در اندک فرسخته چاه و مناره بر طبق حکم مرتب گردید القصد نعم خان در بنگال رسید و با داود جنگ نمایان کرده ز ستم گشت اکثر امر اجان شاری کردند آدا و او در محلوب گشته بندگی درگاه والا قبول کرد و پیشکشها سے لائقه و فیلیان نیکو منظره صوب پر خود بجنور اکبر ارسال داشت و راجه تو در مل از مهم بنگالہ خاطر جمع نموده بجنور رسید و منصب اشرف دیوانی سراز ازی سے یافت بعد چند گاه چون نعم خان خانانان برگ خود در گذشت داود قابو یا نه از عهد برگشت و سر نشورش برداشت باز از جنور خا بنجان و راجه تو در مل بر سه او تسعین شدند شایا بر بنگالہ رسیده بدفعات محاربات نمایان کرده مسخر و منصور گشتند داود دستگیر گشته بقبل رسید سر اورا بدرگاه قاسم فستاده مورد عنایات شدند و از ان وقت فتنه بنگالہ فرو نشست پوشیده مانده که در بنگالہ آغاز ظهور اسلام از ملک محمد مختیار که از امر اسن بزرگ سلطان ایک بود که دیده از ان زمان آن ولایت در تصرف سلاطین و ملی و رگه و در سنه هفتصد و چهل و هفت هجره قده خان را که از جانب سلطان محمد شاه فخر الدین جو نایب سلطان غیاث الدین تغلق شاه بود فخر الدین سلاحد و لقباً بویکیه یافت گشته بر مسند

حکومت نشست و سلطان فخر الدین ملقب گشت مدت حکومت او دو ازوہ سال سلطان علاء الدین عرف ملک علی کہ تخت نشکر قد خان بود
 با سلطان فخر الدین جنگ کرده غالب آمد او را بقتل رسانیدہ بواسطہ حکومت برافراشت چار سال و چند ماہ سلطان شمس الدین عرف
 حاجی الیاس نوکر سلطان علاء الدین سردار لشکر گردید و بر سر لکنوتی رفتہ تاسع سپاہ را بحسن تدبیر با خود متفق نموده اندراہ برگشت و بر
 سر علاء الدین آمدہ بعد جنگ آقاسے خود را کشتہ بر سرند حکومت ممکن شد و در آن زمان سلطان فیروز شاہ اوزنگ آراسے سلطنت و
 بود کہ لشکر بنگالہ متعین کرد اما کار سے از پیش رفت مدت حکومت نسبت و یک سال سلطان سکندر بن شمس الدین دو ازوہ سلطان
 غیاث الدین بن سلطان سکندر پانزوہ سال و چند ماہ سلطان اسلاطین بن غیاث الدین یازوہ سال سلطان شمس الدین بن سلطان
 اسلاطین پنج سال راجہ کانس از زمینداران آن ولایت بود چون شمس الدین رحلت نمود و در سنی از نو نامزد راجہ مذکور بران بلاد چیر
 یافتہ بر سرند حکومت نشست پنج سال و چند ماہ حکومت راند سلطان جلال الدین بن راجہ کانس بر سلطنت اسلام قبول نمودہ خطبہ
 و سکہ بنام خود کرد و نوزوہ سال و چند ماہ سلطان احمد شاہ بن سلطان جلال الدین ہفتہ سال سلطان ناصر الدین بن سلطان احمد
 ہفت روز سلطان ناصر شاہ از احفاد سلطان شمس الدین دو سال سلطان باریک شاہ عرف ناصر غلام او قابو یافتہ سلطان ناصر را
 سند نشین حکومت گشت دیگران اتفاق کردہ اورا کشتہ مدت حکومت نوزوہ سال یوسف شاہ برادر زادہ باریک شاہ ہشت سال
 سلطان سکندر بعد چند روز امر اتفاق کردہ اورا معزول کرد و فتح شاہ نہ سال و چند ماہ نازک شاہ خواجہ سراج شاہ را کشتہ بر سرند
 حکومت نشست ہر جا خواجہ سرا بود طلب داشتہ پیش آورد و ماہ و پانزوہ روز فیروز شاہ سہ سال و چند ماہ محمود شاہ بن فیروز شاہ
 یک سال و چند روز مظفر شاہ جیسے خواجہ سرا محمود شاہ را کشتہ بر سرند حکومت نشست یک سال پنج ماہ سلطان علاء الدین کہ از نو کران مظفر شاہ
 بود بقابو نیگہ یافت آقاسے خود را کشتہ حکومت رسیدت سال نصیب شاہ بن سلطان علاء الدین بعد بر سرند حکومت قرار یافت چاروہ
 سال ہنگامیکہ ظہیر الدین محمد باریک شاہ فتح سندوستان نمود سلطان محمود برادر سلطان ابراہیم لودسے بن نصیب شاہ پناہ برد بعد مدت چون
 شیر شاہ غالب آمد بنگالہ را از تصرف نصیب شاہ بر او و جہانگیر قلع خان از ماہ سہ کبار ہالیون پادشاہ بود پادشاہ آن ولایت را از شیر شاہ
 بر آورده باو داد و ظہیر شاہ بعد فتح ہالیون جہانگیر قلع خان را بہ پیمان نزد خود طلبیدہ بگونیستی فرستاد و محمد خان مخاطب بہ بہادر خان کہ از
 امرای شیر شاہ و اسلام شاہ بود حکومت بنگالہ یافت نوکر سے باو داد کرنے سدوش درشت چون در او نیزہ مہر نیز خان در گذشت پورا و
 خضر خان حکومت یافتہ بہا در شاہ ملقب شد و جنگ او مہر نیز خان نقد زندگے پسرو بعد خضر خان تاج خان حکمرانے کرد پس برادر خرد
 او سلیمان کلیانے کہ از امرای مشہور اسلام شاہ بود حکومت با استقلال یافت اگرچہ سکہ و خطبہ بنام خود نکرده اما خود را حضرت اعلیٰ خطاب
 کردہ بود و بایزید بن سلیمان بعد پد قائم مقام گردید سیزدہ روز خواو د سپرد و سلیمان دو سال در سنی تصدو ہفتاد و دو سہ ہجر سے خان جہان
 و راجہ تو در مل داؤد را بقتل رسانیدند و بنگالہ دخل مالک محروسہ اکبر سے گردید از ابتدا سہ سنہ ہفتصد و چل ہشت ہجر سے لغات
 سنہ مذکورہ کہ دو صد و ست و ہفت سال بودہ باشد ولایت بنگالہ از تصرف سلاطین دہلی بیروی مانند القصرہ راجہ تو در مل بعد
 اطمینان از مہمات بنگالہ بجنور رسید و بعد از آمدن راجہ حورانک مدت خان جان بر حمت حق رفت مظفر خان دیوان اعلیٰ از جنور
 نصوبہ دار سے بنگالہ متعین گشت این مظفر خان کہ خواجہ مظفر مشہور بود در ابتدا سے حال نوکر سیرام خان بود بعد تفرقہ سیرام خان
 کرور سے برگتہ پسر و تاج پنجاب گردید چون حقیقت قابلیت و کاروائی او بر اکبر انکشاف یافت بجنور خود طلب داشتہ دیوان بیویات
 فرمود و مقتضاسے کاروائی در اسرع اوقات بنیائے دیوانی اعلیٰ سرفراز سے یافت و مدتی باین درجہ رفیعہ ممتاز بود درین احوال مظفر خان
 بنگالہ مامور گشت و در آن ولایت سہ سنہ و نیم و ستو امورا بخایرداخت بعد چند گاہ معصوم خان کاسے جاگتہ دار ہار و در مقدمہ جامع

که در آن نزدیکی مقرر شده بود از فرمان عدول نموده شویستی بر پا کرد و با دیوان و بختی سسرکار والا گفت و نموده سوار شد و خانه هر دو
قتل کرده بگارت در آورد و سر بگ برافراشت و چنین در بنگال سبب باز یافت زواند جاگیر ریزه منصب داران بالبعصه آفتقالا
یکدن و یک زبان گشته با مظفر خان صوبه دار را بچاپ بگ و مخاصمت برخواستند و با معصوم خان کاسیله سیهستان گشته جمعیت فرام
آوردند و سیه امر دیگر هم از مظفر خان آزرده گشته بمخالفان تهنق گشتند و میرزا شرف الدین حسین ریزه اکبر که با پادشاه مخالفت
داشت و بقصد که معطر روانه شده بود نیز خیم شورش بنگال شنیده از راه برگشته آمد و بمخالفان ملحق گشت باغیان قلعه را محاصره نموده
مصوران را عاجز ساختند و بمظفر خان پیغام دادند که آمده ملاقات نماید و الا روانه که معطر شود و مظفر خان تهنق ثانی قبول کرد چون دیدند
که ترسیده است پیغام دادند که سوم حصه از اموال خود بر آورده بگیرد و تهنق بر جا گذارد و مظفر خان ثانی هشت هزار اشرفی نزد معصوم خان فرستاد
تا از عرض و ناموس او دست باز دارد و مخالفان ازین محنی دلیر تر شده در محاصره تنگ گرفتند و قلعه مانده مفتوح شد و مظفر خان را بدست
آورده بقتل رسانیدند و اموال او را هر یک از مخالفان بدست آورده متصرف شدند و بر نام آن ملک استیلا یافته هر کدام خطا سبب
و منصبی برای خود مقرر کرد و همچنین آراسته خواستند که خطبه بنام محمد حکیم میرزا برادر عمزاد اکبر که در کابل بود بخوانند در آن وقت
ناگهان بادی بگشت و زید و باران سخت بارید و سیاط انبساط آنجا آمد و در نور دید و همچنین بفرقه و پراگنده گرا آمد و آنچه مخالفان اندیشه
بودند بمنقذ ظهور رسید همچنین در بار بهادر ناسی سپه سعید بدخشی علم بگ برافراشته سک و خطبه بنام خود کرد چون این مقدمات بعرض لکیر
رسید راجه تودرمل را که بعد مظفر خان دیوان اعلی مقرر شده بود با امر دیگر متعین فرمود و راجه بجناب استعجال رسیده با بفع شورش برداشت
و اصلاح دو تنخواه بان در حوالی مونگیر حصار گلین احداث نموده منزل گردانید و حقیقت حال معروض داشت خان عظم کوکلتاش باشکر
گران رخصت گشت و محتب او شهباز خان نیز متعین گردید از آوازه آمدن خان عظم و شهباز خان و جمعیت مخالفان تفرقه افتاد و دست
از محاصره حصار گلین که راجه تودرمل ساخته بود برداشتند معصوم خان با دیگر باغیان بطرف بهار رفت از ج قاهره در بهار رسیده با اتصال
باغیان که تهنق بر بست و بهدین اثنا معصوم خان قریب بود و ثابت خان عرف بهادر که بطرف جوپور و او دو سبغ و زیزه بودند بدست
انبا شهباز خان شکست خورده رو بفرار نهاد اما همانوقت در حوام شهرت یافت که معصوم خان قریب بود و در معرکه کشته شد لشکر یا نش ازین
شبهت پراگنده شدند شهباز خان ازین خبر خود راجع ساخته و جمعیت فرام آورده در نزدیکی او ده رسید و باز با معصوم خان قریب بود
جنگ کرده غالب آمد و بعد چنان شکست چنین بظرف یافته رفع شورش نمود و معصوم خان شکست یافته با صد کس بدر رفت و بعد چند س
بموجب التماس جبرائیم معصوم خان بسفارش شانسزاده معاون گشته جاگیر لائق یافت راجه تودرمل بعد دل جمعی از مهمات آن دیار بجنور
رسیده مورد الطاف فراوان گردید و بعد چندگاه خان عظم نیز از بنگال در جنور آمد شهباز خان تنها با استیصال معصوم خان کاسیله و
دیگر مخالفان مقرر ماند چون بعرض والا رسید که مخالفان بد سرشت بدفعات با شهباز خان جنگ کرده غالب آمدند و از آن نواح رفع
شورش تهنق شود بلکه روز بروز در افزونی است لهذا بقصد استیصال آن جماعه بدمال اکبر خود متوجه دیار شرقیه شد و لشکر کنان و
بخیه افگنان قطع منازل سے فرمود و در همین سفر راجه بیریل حسین عالی ترتیب داده دعوت پادشاه نمود اکبر در آن مجلس شریف برده پای
قدرا و افزود و نیز در منزل راجه تودرمل وزیر تشریف از زانی فرموده فراری بخش او شد بعد رسیدن در مگانیکه دریای گنگا و چنبا
با هم اتصال یافته پیشتر یک جاسم رود و با عقا و اهل هند از مکن شریفه است بجاسم اتصال هر دو دریا قلعو محکم اساس نهاد و شهر
تبارکے احداث فرموده الیه باس نام گذاشت و بند سے مستحکم در طول یک گروه و عرض چهل گزوار قلع چهار دره تفر گشت و این
نهارات در سال بست دهم جلوس اکبر با تمام رسید درین مکان بعرض بهایون رسید که شهباز خان به تقویت نهضت موکب بهایون

بمخالفان جنگ مردانه نموده مطرف و منصور شد و معصوم خان کابل و بهادر و دیگر مفسدان رحیم العاقبت بهر میت خوردند و از ملک پادشاهی بدر رفته خود را در کنج خون کشیدند بنابراین معاودت فرموده لقبند دفع فتنه محمد حکیم میرزا نسبت پنجاب روانه شد

در بیان نبی محمد حکیم میرزا برادر عم زاد اکبر پادشاه

او در کابل بلیغ و رزید و باریا از آب سنگ گذشته باعث آزار و اضرار اهل پنجاب گردید و از صدمات عساکر منصوره منتهر مگشته بازو بجایل می آورد نوشته بلاهور رسیده بست و دور قلعه را محاصره نمود و راجه بگوت داس صنوبه دار لاپور پامی بهمت افشرد و قلعه را محکم داشت و کنورمان سنگه غلف راجه مذکور که فوجدار سیالکوٹ بود احشام کوپه فرایم آورده با جمعیت فراوان ناگهان رسید و با میرزا جنگ نموده غالب آمد میرزا بیدست و پاگشته از دور قلعه بر خاسته بنیل مقصود راهی گشت و براه جلالپور معموله حافظ آباد از دریا کے پنجاب گذشت و در هجره رسید و آن شهر را غارت و ویران ساخته از راه کھیب دریا سندھو نموده بجایل رفت و کنورمان سنگه تا دریا سندھو تعاقب نموده برگشت چون این جرأت و جسارت کنورمان سنگه بعرض والار رسید مورد الطاف بیکران گردید و یکبارگی بمنصب پنجزاره سرفراز گشت در نیولا میرزا از استماع خبر شورش امرای بنگاله که سکه و خطبه بنام او می خواستند بکنند ایگرشته و شکر آراسته از کابل به پنجاب رسیده باعث فتنه و فساد گردید و اهل آن دیار را آزار و انداز رسانید اکبر از الہ اباس کوچ کرده تصمیم این اراده نمود که این مرتبه در کابل رسیده بمیرزا چنان تادیب نماید که آتش فتنه او بالمره منطقی گردد و فوج برسم منتقلانخت نمود و میرزا از طنطنه موکب پادشاهی اقامت خود در پنجاب متعذر دیده روانه کابل گردید فوج قاهره که اعقب میرزا شافعه بود با شادمان خان که از امرای میرزا بود و خبک نمود و شادمان خان شکست یافته گریخت و مال و منال لشکر یا نش اکثر بدست بهادران لشکر فیروزه اثر درآمد و نوشته های چند بخط منشی میرزا از پرتل های شادمان خان نیز بدست سردار فوج منصوره افتاده بود آن نوشتجات را بجنبه بحضور والا ارسال داشت از اینجمله نوشته بنام خواجہ شاہ منصور وزیر بود که در جواب او نگارش یافته اکبر از روسے فراخ حوصلگی و نیکان بر زبان نیارد و بخاطرش رسید که در چنین وقت مخالفان بحمت بهم اساس اعتماد دولت خواهان نجیب نوشتجات می فرستند باز دیگر بعرض رسید که کمان شاه منصور که در پرگنه فیروز پور جاگیر اوست باشند اراده دارند که بمحمد حکیم میرزا ملحق شوند چون اینجی از خواجہ مستفاریافت او انکار نمود از و طلب فنامن کرد و در دادن ضامن نیز نپذیرفت و شک لطن غالب سپیدل شد که فی الواقع قصد خواجہ بطور دیگر است بنابراین جهات لصلح دولت خواهان متصل کوٹ و کچونیه که ما بین شاه آباد و انباله است خواجہ بنا علق کشیدند این خواجہ شاہ منصور از اعیان شیراز بود خدمت خوش بونی خانه داشت و اکبر بمقتضای آدم شناسی نظر بر قابلیت او داشته بسیار دوست میداشت و مطرفان دیوان اعلی نظر کاردانی و وفور دوش او حسد سے بردنا گزیر ترک نوکر سے نموده پیش منعم خان خانان غفتموکر گردید نوشته منعم خان او را برک عرض مطالب بنگاله بحضور فرستاده بود در تقریر مطالب نقش کاردانی او زیادہ تر بخاطر پادشاه درست نشست بعد فوت منعم خان طلب حضور فرموده بنیابت منصب اعلا سے وزارت سرفراز فرمود و در کمتر زمان اصالتہ باین پایه بنیج رسید چون در معاملات مردم راتنگ میگرفت بدین جهت چند روز انیمیر گشته مقید بود باز بهمان پایه سرفراز سے یافت در نیولا منتظر تقدیر باین حالت رسید بعد از روز از کشته شدن بنی تقصیر سے او طاہر گشت باعث تاسف خاطر گردید لیکن مردم از سخت گیری ادبجات یافته مسرور شدند لفظ منم نباشے بجایان سخت گیری که بر سخت گیری سے بود سخت میر چہ با سان گذار سے دی نمیکند ارچہ کہ آسان زیدمرد آسان گزار چہ بالجله بعد طے منارل بر ساحل دریاسندھ اتفاق نزول افتاد و در مکانیکه دریا سندھ و نیلاب رود کابل با هم می پیوند و حکم والا با احداث قلعه متین صادر شد و در لب دریا بعد قلعه کوچی سپاس قلعه گذار گشته عمارت

حصار و برج از سنگ تر گشت خارا تر نشان چاکه است دنیا باین سهریاریا سال است و ششم جلوس الا شروع این بنا نموده تا هاشم المین شوخ در دو سال
 حصار رفیع و شکر وسیع مترا انجام یافته با یک نبار من سوم گردید خندقش دریا سند در با او بر روی مخالفان نیکو بایز غنیت در میان بنید و خراسان پایتخت
 آن قلعہ میر دریا متر دین راجه دن وصول در آن قلعہ زده جو راز دریا میسریت بعد گذشتن نیاز این قلعہ متوجه پیشتر شد و ازین منزل فرما متعین نصح و بنید
 بجه حکیم میرزا آمد و دریا علامه متعین آنکه وسعت آباد و بنید و آنجا چندین سالین حساب که بود تمام در قبضه تصرف اولیا دولت در آمد سران روز کار
 روی نیاز بدین درگاه آورده اند و اسرا این دو دمان بجا سالین پیشین نشسته حکومت میکنند آن برادر از چنین دولت چرا بی نصیب با اگر چه بزرگان
 سلفت همین بجا در این نیز که فرزند شماره اند اما حق آنست که وجود دیگر ممکن است و برادر هم نمی تواند رسید لکن عقل و دین آن بجا در آنکه از خواب غفلت
 بیدار گشته بلافاصله خویش سرور سازد و زیاده برین مارا از دولت دیدار محروم ندارد محمد حکیم میرزا با غواصی خوش آمدگوییان خانه بزرگان
 فرمان پذیر گشته با خود قرار داد که گریه و هاسے را از خیر تا کابل تحکم کرده آماده پیکار گردد و یا بر آهنگش رفته در بند دستان شورش
 انا از میرزا درین اندیشه بود و گنگا لیش با در میان داشت که شاهزاده سلطان م را در برسم متفکرا و نو اسحے کابل رسید و با میرزا خبک
 در میان آمده میرزا شکست یافت و بطرف غور بند شتافت در راده آن کرد که بوالی توران پناه برده است و دوستانت نماید مقارن
 ایحال اکبر هم کابل رسید و میرزا نازل قلعہ و باغ شهر آرا نموده مسرت اندوخت و با آنکه محمد حکیم میرزا مصدر چنین تقصیرات شده
 بود از روسے کمال تلمظ باز کابل را بمیرزا مرحمت فرموده بند و ستان معاودت نمود و میرزا در کابل رسیده ب حکومت آن
 ولایت قیام و زریدون دائم اخر بود از فرط باده پیمانی به بیمار ییاسے صعبه مبتلا گردید نتوانست که خود را از شراب باز دارد و بنا بر
 اسباب در اندک فرصت ساغر حیاتش به ریگت فرزندانش راده داشتند که پیش عبدالقادر خان اوزبک دالی توران روند
 اکبر پاس صلح ارقام نموده فرمان استماله کاشته راجه مان سنگد برای تعزیت و تسلی پس ماندگان میرزا متعین فرمود و رایات
 مالیات نیز نسبت کابل در حرکت آمد چون عرصه راول پنڈے مورد سداقات اقبال گردید راجه مان سنگد که پیشتر کابل رفته بود
 کیقبا و میرزا و افراسیاب میرزا پسران محمد حکیم میرزا را که نختین یازده ساله و درین چهار ساله بود همراه خود گرفته در حضور آورد پادشاه
 نوزش فرموده الطاف بیکران در حق آنها بندول دسته نظر توجه تشریت برگماشت و امر کابل نیز بوجوه باط بوس سید
 مورد عنایت شدند و راجه مان سنگد بصوبه داری کابل سرفرازے یافت *

ذکر در بیان کشته شدن راجه بیربل

چون ساحل دریا سند ضخیم هلال گشت زین خان کو که باشکر گران استیصال او کو سالی نوزنی و تخریر لایت سواد بچو متعین گردید و شیخ فرید بخاری نخبی بر
 تاخت قبائل افغانان که در وقت بودند حضرت نیت شیخ بعد از تاخت تاراج سواد نمود زین خان قلعہ و قمع افغانان که بستند جل کوهستان بی عرض رسید که تا فوج بگر
 باعانت زین خان متعین نشود استیصال افغانه ممکن نیست راجه بیربل و شیخ ابوالفضل استدعای این خدمت نمودند که بر قرعه بنام سهر
 انداخت قضا قرعه بنام راجه بیربل برآمد لهذا راجه مذکور و حکیم ابوالفتح را با داد زین خان حضرت فرمود زین خان با اتفاق دستنوا
 راجه بچو بچو که بهت برست کلان تران آنجا رقبه اطاعت در گردن انداخته پیشه رعیت گرسے اختیار کردند بعد از آن بر سر سواد
 لشکر کشته شد افغانان بر سر کوه هجوم آورده راه صفت تیر و سنگ می باریدند زین خان بزور شمشیر از گریه گذشته قلعہ بنا کرده
 باستیصال آن جماعه بدتال پردخت بهدین اشد و میان زین خان و راجه بیربل مخالفتی رود داده شطه خاصمت بلند شد و
 گفتگو با سے منازعت در میان آمد هر چند زین خان خواست که جمع در قلعہ گذاشته پیشتر بر ولید گردد راجه بر این معنی راضی نگشت و
 قرار یافت که از راه سیکه آمده اند مراجعت کنند بضرورت معاودت رود و راجه پیشتر آمده جائز که قرار یافته بود فرود نیاید از انجام

پیشتر روانه شد کسانیکه اول رسیده نیمه بازده بودند تا گریز بر داشتند خیا م و بسین پرنال مشغول شدند زین خان از عقب آمده صورت حال بدین
 منوال دیده او هم ناچار رو بر راه نهاد افغانان سر اسکی لشکر محاصره کرده از هر طرف هجوم آوردند و غربت شورش پیدا آید راه بمرتب تنگ بود
 که دو سوار پهلوسه هم نمی توانستند گذشت فیل و اسب و آدم بر یکدیگر می افکند گویا نموده روزی سه مرتبه بود چون افغانان از هر طرف رنجیده
 آمدند زین خان از فرط غیرت و وفور شجاعت خواست که جان خود بر آید و در بازو آنا خیر خواهان جلو گرفته اورا از آن آشوب گه بر آورند و در
 تنگنای چند فیل و اسب پشت او دم بر روی سوار گرفتار افتاده راه عبور سوار سد و گشته بود ناچار زین خان پیاده شده میرا همتاقت و بهزاران
 دشوار سوار جان بمنزل رسانید و بسیاری از لشکریان را افغانان اسیر کرده بودند و آن قدر نال و اسباب بدست آوردند که از بر داشتند
 آن عاجز شدند در آن روز چندین هزار کشته شده و در آن زد و خورد راجه بیرمل از بلند سئ افتاده پیکر غمگینش در هم شکست و اکثر راجا
 متعین و دیگر بندگان روشناس پاوشاهی بکار آمدند راجه بیرمل در شعر سندی وحدت فهم وجودت طبع و مزاج دانی و خوش بیانی و سخن سنجی
 و بندگویی بی نظیر بود و نوادگفتار و نکات دل آویز او که باعث انبساط خاطر با تواند بود تا حال زبان زد روزگار است همی عالی داشت
 گویند دانی اعطای ای او پانصد مهر و هزار مهر بود چون از عمده مصاحبان نیرم خاص و زبده محرابان انجمن اخلاص بود منصب سه هزار سکه
 سرفراز سئ داشت و قرب و منزلتیکه با کبر داشت دیگران را میسر نبود از کشته شدن او عیش محفل که بمنقض گشت و بر خاطر پادشاه
 سنج این ساخته سخت گران آمد بچند استماع این خبر بی اختیار آب از دیده فرو ریخت و آه و در ناک با و از بلند بر کشید تا دور روز و شب
 بلا بیات توجیه فرمود و بر زبانش رفت که از ابتدای جلوس تا حال که سال سه است بخار که در سئ باین حد بر خاطر نه نشسته روز سوم
 شانزده سدهان مراد و راجه تو در مل را با بسیاری از بجا دران شهادت کیش برای قلع و قمع افغانه یوسف زئی متعین فرمود چون این
 خدمت در فرشتان شانزده ربيع مکان نبود از منزل دوم شانزده بوجوب حکم معاودت نمود و راجه تو در مل تجزیب آسجامه مقرر شد
 و راجه مان سنگه باستیصال افغانان تا نزدیک در خیر رسیده بود بر فاققت او متعین گردید و زین خان و حکیم ابو الفتح بحضور رسیده روز
 چند حضرت کورنش نیافته مورد غتاب گشتند آخر الامر بشفاعت شانزده عفو تقصیرات آنها شده با ریاب شدند بر چند تماشاش
 نقش راجه بیرمل حسب الامر نمودند بدست نیامد چون اورا بسیار دوست می داشت تا سفت بسیار کرد بهرین اشامیر قریشی اسپه
 عبدالله خان پادشاه توران رسیده چون خاطر پادشاه از واقعه راجه بیرمل مکر بود ایچی مذکور و در روز بار نیافت بعد چند روز بحضور
 رسیده نامه عبدالله خان از نظر گور ایند میر قریشی را با تمام لائق سرفراز فرموده حضرت انصاف داد حکیم همام برادر حکیم ابو الفتح را همراه
 میر قریشی نزد عبدالله خان بسفارت و خواجه محمد ربه تحویل داری تحالف و پدایا و میر صدر جهان را برای پیش واقعه اسکندر خان پدید
 فرستاد و بعد از تمام مہام آن دیار و تنبیه کشان بد کرد و از اساعل دریا سئ سئ معاودت بهندوستان گردید و راجه تو در مل را بحضور
 خود طلبید اشتمه راجه مان سنگه را متعین کابل کرد و باستیصال افغانان یوسف زئی اسمعیل قلیخان متعین گشت او بو اقمی تا دیب

آن جماعه نمود *

ذکر در بیان رسیدن میرزا سلیمان والی بدخشان در حضور پرنور و تفرقت بدخشان *

سلطه او صاحب قران امیر تیمور گورگان سئ رسد حکومت بدخشان با استقلال داشت و بارها از بدخشان لشکر کابل کشید
 و بهر باشکست خورده رفت ابراهیم میرزا خلف او در شجاعت و دلاوری و فراست و دانشور سئ یکتا بود و در گذشت سلیمان میر
 ازین جهت که بسیار دوست می داشت از فوت او غم جانگاہ رود او این رباعی مناسب حال اوست رباعی ای اهل بدخشان
 ز بدخشان رفتی * در سایه خورشید بدخشان رفتی * در دور بهر جو خاتم سلیمان بود سئ * افسوس که از دست سلیمان رفتی * بعد فوت

ابراہیم میرزا پوچشاہ سرخ میرزا پسر او گلان شد میرزا سلیمان را با شاہ سرخ میرزا بنیبرہ خود صحبت در گرفت و کار بہ پرفاش کشید و بدفعات جنگ در میان آمد آخر الامر سلیمان میرزا نہر میت خورده در کابل رسید چند گاہ پیش محمد حکیم میرزا کہ در آن وقت زندہ بود گذرگاہ بدرگاہ اکبر التجا آورد و پنجاہ ہزار روپیہ نقد و سامان سفر از حضور مرحمت گشت و فرمان متضمن استقامت نصیب و رمپوست میرزا بجمعیّت خاطر از کابل روانہ گردید چون نزدیک دار السلطنہ فتح پور رسید حکم شد کہ امر اسے کبار باستقبال روند و نیز حسب الامر تا مہرہ کہ در سہ ہفتہ فیضان کوہ شکوہ بسلاسل طلا و نقرہ و جہا سکا بیاور زلفت آراستہ استادہ کردند و در میان دو فیل اراہ یوز با پونشن مغل زر زینت و زنجیر با طلا و قلاوہ مرصع بازداشتند و حقیب فیضان دو رویہ سواران خوش اسپ براق بالباس و ساز شایبہ صفوف آراستند و سیا ولان صاحب اہتمام برگباشتند کہ احدے از صف بیرون بماند شد و کوچہا سہ شہر اجاروب زدہ و آب پاشیدہ مصفا کردند و کابین سہ بازار را آمین بستند و از زرباف واقفہ متنوعہ در گرفتند طوائف انام از شہر ولوحہ در کوچہ و بازار و طہاتہا در واقفہا و با مہا بر است تا شتا ہجوم آوردند پادشاہ خود ہم با فضا نہر ادھاسے والا شان کمال جاہ و جلال بقصد ملاقات از شہر برآمد چون نزدیک رسیدند اول ایماک پیادہ شدہ کورنش بجا آورد و بعد از ان اکبر از اسپ فرود آمدہ میرزا را در بغل گرفت و بمنزل آوردہ ضیافت و مہمان دار گنود و بہ بشارت ملک و تخریر بدخشان خرسند فرمود بعد چند روز صوبہ دار کابل بنگالہ تجویز شدہ بود میرزا قبول نکرد و بقصد مکہ معظمہ رخصت گرفت ہفتاد ہزار روپیہ خرج راہ یافت میرزا بعد از اک سعادت حج بہان راہ باز بدخشان رسیدہ با شاہ سرخ میرزا جنگ کردہ نہر میت خورد و بعد از خان شاہ توران پناہ برد عبد اللہ خان طماع بمشاہدہ نفاق ایشان لشکر کا فرستادہ ولایت بدخشان از تصرف شاہ سرخ بر آورده حوالہ کابل خود نمود و سلیمان میرزا و شاہ سرخ میرزا ہر دو محترم گشتہ کابل رسیدند بہیت دولت ہمہ از اتفاق خیزدہ رسیدہ و از اتفاق خیزدہ در آن وقت محمد حکیم میرزا زندہ بود و بدخشان از قومان عالی سیرغالی میرزا مقرر کرد و شاہ سرخ میرزا بودن کابل اختیار کردہ نزد اکبر رسیدہ مررد انواع عوطلعت گردید پس چہ سلیمان میرزا نیز بوسہ امانت بخد مت اکبر رسید و بعد سہ سال سا فرزندک آخرت گردید اگر چہ سلیمان میرزا در زمان بودن کابل با عانت محمد حکیم میرزا لشکر فرام آوردہ بدخشا قصد بدخشان نمود اما کار سے از پیش نرفت در سال سہ و چہارم جلوس محمد زمان نامے خود را فرزند شاہ سرخ میرزا و انمودہ در بدخشان گرد شدہ رشن برانگیزت و او را با عبد المومن پسر عبد اللہ خان والی توران بدفعات جنگ روداد و ہرزخ فتح نمود و بدخشان را متصرف سند و در سے حکومت آن ولایت نمود و خرا لامر عبد اللہ خان لشکر گران متعین کردہ محمد زمان را از بدخشان اخراج نمود و آن ولایت را بہ تصرف خویش در آورد و محمد زمان از بدخشان برآمدہ در کابل رسیدہ سبب طابہری خواست کہ روانہ حضور شود و در باطن قصد قتل داشت در آن وقت قاسم خان صوبہ دار کابل در حضور بود محمد ہاشم پسر قاسم خان کہ بہ نیابت پدر در کابل بود از قصد او واقف شدہ ہانک جنگ اورا دستگیر کرد و بہرین اثنا قاسم خان از حضور بکابل رسیدہ با محمد زمان مدارا نمودہ تلفقات بسیار میکرد اما اورا نظر بند سیداشت و میخواست کہ روانہ حضور سازد محمد زمان بقابل بیکہ یافت ہم خان را بقتل رسانیدہ در صد کشتن محمد ہاشم گردید او از قتل پدر واقف گشتہ کن خود را فرام آوردہ محمد زمان را بقصاص بدر خود بیاست تمام گشت و تمامی بدخشان کہ در کابل بودہ عافیت بی دریغ شدند و رفع شورش محمد زمان از ان دیار گردید و در بدخشان عبد المومن خان پسر عبد اللہ خان حاکم مستقل گشت بعد تسلط بر بدخشان خواہش وصلت در خانہ اکبر نمودہ بدرخواست صبیبہ او ایلیچہ فرستاد چون ایلیچہ از دریا سے بہت میگذشت کشتی از توج دریا غرق شد و نامہ کہ درین خصوص نوشتہ بود از نظر اکبر گذشت بزبان مردم افتاد کہ با شاہ اکبر بود و چہ عجب کہ ہمین ہم بوقوع آمد باشد عبد اللہ خان با ستماع این خبر مکتوب متضمن معاذیر دل پذیر مصحوب مولانا حسینی برای اکبر ارسال داشت اگر چہ مولانا حسینی بعد رسیدن در حضور با بتلا سے استلا در گذشت اما جواب مکتوب عبد اللہ خان بائین شایبہ قلمی فرمودہ ہزار